

ÅRETS FÖRNYARE
i Svenska kyrkan
2010–2019
INSPIRATIONSOK

*Presentation av de tio
förnyarna, vad de har gjort
och hur de arbetar i dag.*

ÅRETS FÖRNYARE
i Svenska kyrkan
2010–2019
INSPIRATIONSBOOK

Presentation av de tio ”förnyarna”, vad de har gjort och hur de arbetar i dag.

Text: Lars Bäckman

Redaktion: Mats Hermansson och Fredrik Hedlund

Omslag och grafisk form: Lars Bäckman

Foto: Se respektive bild. Om inget annat anges, Lars Bäckman

ISBN 978-91-982372-3-9

Tryck: ThomasTryckare, Lau, Gotland

INEHÅLL

ÅRETS FÖRNYARE OCH GOTLANDS KYRKVECKA	6
PRISTAGARE 2010–2019	
2010 BERTIL JOHANSSON OCH VOLONTÄRBYRÅN I SVENSKA KYRKAN VOLONTÄRFÖRMEDLING	11
2011 FREDRIK BEVERHJELM OCH RICKARD BONNEVIER, LUNDS DOMKYRKOFÖRSAMLING KONFIRMATIONFÖRNYELSE	19
2012 EVA-LOTTA GRANTÉN, CARINA BRINK, BENGT KARLGREN OCH ANNA DAVIDSSON BREMBORG M FL I LANDSKRONA FÖRSAMLING FÖR UTVECKLINGSARBETE I LANDSKRONA FÖRSAMLING KRING MÖTEN MELLAN MÄNNISKOR OCH EN STAD FÖR ALLA	27
2013 JERKER ALSTERLUND, ÖNSTA FÖRSAMLING FÖR DRIVE IN-VIGSLAR OCH DROP IN-DOP	33
2014 BRITT-MARIE FRISELL, HÄRNÖSANDS STIFT SKAPAT PLATS ÅT UNGA MÄNNISKORS ENGAGEMANG I KYRKAN	39
2015 MIKAEL RINGLANDER, GÖTEBORGS STIFT KULTURSAMVVERKAN MELLAN KYRKAN OCH ÖVRIGA KULTURLIVET	49
2016 KATARINA FÖRSAMLING, STOCKHOLM IDEELLAS ENGAGEMANG	57
2017 KENT WISTI, LUNDS STIFT GENOM KONST OCH SATIR FÖRMEDLAS ETT PROFETISKT BUDSKAP	63
2018 HENRIK TÖRNQVIST, BERGSJÖNS FÖRSAMLING OCH FRAMTIDEN BOR HOS OSS INTEGRATION OCH EN BÄTTRE TILLVARO FÖR MÄNNISKOR	71
2019 ERIK GYLL OCH FRIDA OHLSSON SANDAHL FÖR PODDEN ”BEHÅLL HATTEN PÅ” OCH PROCESSMODELLEN REGNBÅGSNYCKELN	81

Denna bok handlar om Kyrkan. Om ett förnyelsearbete som ständigt pågår runt om i kyrkans vardag. Här får vi möta 10 förnyelseprojekt som vuxit fram i kärlek till kyrkan och kyrkans budskap. Boken om Årets förnyare i Svenska kyrkan vill uppmuntra oss till fortsatt reflexion om vad som är viktigt för kyrkans framtid.

KYRKAN HAR ALDRIG VARIT TÄNKT SOM EN GEMENSKAP FÖR DE FÄRDIGA, för dem som vet hur det är, som menar sig äga sanningen. Även om man kan förledas att tro det ibland. Det handlar mer om en gemenskap av sökare. Tron är till sitt väsen trevande och sökande. Den är mer en skiss, ett prövande än något färdigt. Det måste

”Kyrkan har aldrig varit tänkt som en gemenskap för de färdiga, för dem som vet hur det är, som menar sig äga sanningen”

därför finnas stort utrymme för att få prov-tänka och prov-bygga både i teori och i praktik i kyrkans liv. Utan högt i tak kan inte förnyaren få rum – utan ett visst mått av envishet och galenskap kan inte förnyaren ta sig fram i ett kyrkolandskap där allt för mycket är färdigt och

körer sjunger: ”Det har vi redan provat”.

DET ÄR LIVSFARLIGT OM KYRKA OCH TRO UPPFATTAS som något färdigförpackat som människor bara har att svälja helt och hållet utan förbehåll och frågetecken. Faran är tvådelad: Man har helt missat kyrkans ofärdiga väsen och den ”färdiga” kyrkan förlorar hela tiden medvandrare och riskerar att sluta i sin egen motsats – en sekt. Om kyrkan av samtidens människor uppfattas som dogmatisk och gammaldags, verklighetsfrämmande, sig själv nog, fast i yta och tradition som skapar avstånd, ointresserad av sin

samtid, självupptagen med sina riter, noga med oväsentliga detaljer, tjafsande om interna stridigheter som ingen förstår – ja, då är det fara på färde. Det finns helt klart en berättigad kritik inför en kyrka som allt fler inte känner sig hemma i. Det är då uppenbart att Kyrkan riskerar att missa sitt uppdrag att visa på Gud, nuets och framtidens Mästare.

KYRKAN HAR ETT HIMMELSKT UPPDRAG att visa en modell för att hantera den mänskliga oron och rädslan. Men också för att skissa på en livstolkning som kan vara en framtidsväg. Så bidrar kyrkan till hopp och tro i en orolig omvärld. Människors längtan är igenkännbar genom historien – men kyrkans svar, eller respons på denna längtan har skiftat genom åren. Och måste göra det. Svenska kyrkan har accepterat att tiden ständigt förändras och att kyrkan står mitt i tidens flöde. Att inse denna belägenhet är det första viktiga steget för kyrkan. Det andra steget är att hela tiden vara beredd på uppbrott och förnyelse. Inte för att man vill – utan för att man måste. Det gällde inte bara när Luther startade reformationen för mer än femhundra år sedan utan gäller lika mycket idag.

VÅR KYRKA ÄR REFORMATORISK. Det betyder att vi som utgör kyrkan idag ska förstå möjligheten i den ständigt pågående reformationen. Reformatorernas tanke var att kyrkan i varje ny tid, i varje generation, ska skapa sin tids kyrka så att inte tidigare generationers tradition ska leva kvar som ett stelbent och kärlekslöst raster som skymmer evangeliets tilltal för dem som lever nu. Reformatorerna då sa det som behöver sägas i varje tid: Rensa bort en del av det gamla tidsbundna, det som inte längre är rele-

...förstå möjligheten i den ständigt pågående reformationen”.

vant och släpp in det nya – så att de urgamla källflödena friskt får skölja över vår kyrka och vår tid.

GENOM ATT VÅGAR RENSA OCH LYFTA UN DAN, SÅ FÅR KYRKANS BE-FRIANDE BUDSKAP ÅTER PLATS. Reformationen går vidare. Den kan aldrig vara klar. Den startades av Martin Luther 1517. Han sa ”Ecclesia semper reformanda est”, reformationen ska ständigt gå vidare. Varje tid måste medvetet arbeta på att skilja kärnan från utanpåverket, innehållet från förpackningen. Att vara trogen kyrkans budskap betyder att ha en stor beredskap för att bryta upp från former, att vara beredd på förändring. Det är precis det som är det klassiska och traditionella med vår tro. Den byter skepnad för att kunna vara trogen. Trons kärna kräver en kyrka som vågar förnyelse i form och uttryck – bara så kan dagens kyrka vara trogen evangeliet, det glada budskapet.

FÖRNYARNA SOM DU MÖTER I DENNA BOK har på olika sätt bidragit till att förlösa trons glädje i folkdjupet och har förmedlat en ny tro på kyrkans framtid. Genom goda exempel beskriver denna

”Förnyarna som du möter i denna bok har på olika sätt bidragit till att förlösa trons glädje i folkdjupet...”

bok de första tio åren med priset Årets förnyare i Svenska kyrkan. Men en pristagare – och förnyare - finns inte med i uppräknin-gen. När vi 2010 delade ut det första priset Årets förnyare i Svenska

kyrkan till Bertil Johansson så var det en pensionerad ärkebiskop som delade ut priset. När både pristagare och prisutdelare åter satt sig på sina platser i Visby domkyrka så kallades prisutdelaren KG Hammar åter upp på domkyrkans golv. Han utnämndes då till Årtiondets förnyare i Svenska kyrkan. KG var en mycket

värdig vinnare av det priset – om än något förvånad. Dessa tio förnyare visar också bara på toppen av det isberg med intressanta och utvecklande arbete som ständigt pågår i Svenska kyrkan. Varje år har vi i snitt 25 nominerade att ta ställning till. Det är inte lätt. Men det innebär att vi har minst 250 nyskapare i vår kyrka.

GOTLANDS KYRKVECKA STARTADE 2009 och kom till i en ambition att lyfta fram de goda exemplen. Vi ville visa att embryot till förnyelse och växt för varje församling finns på nära håll, i grannförsamlingen eller i ett stift en bit bort. Sedan mer än tio år har Gotlands kyrkvecka lyft fram de lokala exemplen i tron att det som är en god erfarenhet i någon del av kyrkan helt säkert kan vara en växtplats också för andra.

...en god erfarenhet i någon del av kyrkan helt säkert kan vara en växtplats också för andra...

Ytterligare ett sätt att fokusera på förnyelsekraften i våra egna sammanhang var att från 2010 börja dela ut priset Årets förnyare i Svenska kyrkan. Bakom priset står Visby domkyrkoförsamling, Kyrkans Tidning och Gotlands kyrkvecka.

Våren 2019

För juryn, Visby domkyrkoförsamling och Gotlands kyrkvecka

Mats Hermansson

stolt Domprost i Visby sedan våren 2008

JURYN – ÅRETS FÖRNYARE

Jury som delat ut priset Årets förnyare i Svenska kyrkan har bestått av samma personer nästan alla tio åren; Gudrun Råssjö, Marie Nordström, Fredrik Hedlund och Mats Hermansson. De representerar tillsammans de tre som ligger bakom förnyelsepriset; Visby domkyrkoförsamlingen, Kyrkans Tidning och Gotlands kyrkvecka.

Volontärbyrån i Svenska kyrkan

öppnar vägar
till delaktighet

ti må
ningo engageman

Bertil Johansson
Foto: Mattias Sahlen

...lätt att finna sin
...ten som vill göra
...i Svenska kyrkan."

2010 ÅRS PRISTAGARE

BERTIL JOHANSSON OCH
VOLONTÄRBYRÅN I SVENSKA KYRKAN

FRIVILLIGARBETE INOM SVENSKA KYRKAN

”Att rekrytera frivilligarbetare till Svenska kyrkan. Men också formulera ideologin bakom ideellt arbete. Det är vad Bertil Johansson och Volontärbyrån i Svenska kyrkan vill hjälpa församlingarna med.”

Jurist till Solna församling, språkcafé – mötesplats för nysvenskar, koka soppa tillsammans i Trollhättan, träffa nya människor från världens alla hörn i Umeå- De ideella uppdragen är många, och av skiftande slag. Ett 40-tal uppdrag ligger i dag på Volontärbyråns webb. Men det är snabb genomströmning på uppdragen.

2010 FICK BERTIL JOHANSSON OCH VOLONTÄRBYRÅN i Svenska kyrkan utmärkelsen Årets förnyare. Det var första gången utmärkelsen delades ut. Bertil kom till Gotlands kyrkvecka, tog emot priset bara några dagar efter att han gått i pension. Projektet Volontärbyrån hade avslutats månaden innan. Det här blev en värdig avslutning efter ett långt aktivt liv i kyrkans hägn. Priset var en bekräftelse på att Volontärbyrån ordentligt hade slagit rot. Projektet dokumenterades

Man trivs där man behövs”

i ett inspirerande magasin ”Man trivs där man behövs”. Den trycktes i 25 000 exemplar och blev lite av en kioskvältare och ett bokslut.

- Jo jag slutade min tjänst som stiftsadjunkt med inriktning på just ideellt arbete på Luleå stift, men i och med utmärkelsen blev det några år då jag fick åka land och rike runt och berätta om Volontärbyrån och ideellt arbete, säger Bertil på bredaste norrländska. Så både jag och Volontärbyrån fortsatte med ideellt arbete.

Volontärbyrån var en så bra idé och hade under projektets tre år blivit implementerat i hela landet. Det här var något som alla stift var intresserade av. Det skulle fortsätta. Ideellt forum som startade 2004 och var mycket involverade i projektet tog nu över Volontärbyrån.

VOLONTÄRBYRÅN SÅG DAGENS LJUS 2006. Bertil Johansson arbetade

med frivilligarbete inom Luleå stift. Det här engagerade honom. Han insåg att det behövdes någon form av struktur och utbildning för församlingar som ville rekrytera och handleda ideella medarbetare. Luleå stift sökte projektmedel och fick ca 2,6 miljoner kronor från Svenska kyrkan. Ambitionerna var att arbeta i Luleå stift och Piteå pastorat. Sju till tio församlingar skulle vara målgrupp för projektet. Men när projektet blev känt kom förfrågningar om att få vara med från olika håll i hela landet.

- Inför den utmaningen ändrade vi inriktning något och började starta kurser för att utbilda handledare till att leda våra tre dagars församlingsutbildningar också i andra stift. Vi utbildade ett 40-tal handledare inom Svenska kyrkan i stort. När projekttiden var slut hade vår församlingsutbildning på det sättet genomförts i över 50 församlingar inom tio av stiftet, berättar Bertil entusiastiskt.

I PROJEKTPLANEN INGICK ATT ORDNA EN WEBBPLATS där församlingar kunde presentera ideella uppdrag och där intresserade kunde anmäla sitt intresse. En sådan fanns då redan inom nätverket ”Forum för frivilligt socialt arbete” där Svenska kyrkan är med som en av 38 ideella organisationer. Volontärbyråns behov av webbplats löstes enkelt och praktiskt genom ett samarbete med den volontärbyrå som Forum startade redan 2001 med Amelie Silverstolpe som initiativtagare och projektledare.

- På det sättet fick vi på en gång tillgång till ett färdigt väl fungerande verktyg som var rikstäckande. Samtidigt fick projektet ett ovärderligt samarbete med en stor organisation som var rik på erfarenhet inom området, då det i överenskommelsen ingick

Det ska vara lätt att finna sin uppgift för den som vill göra en ideell insats”

att Volontärbyråns verksamhetsledare Ulrika Erksell ingick i ledningsgruppen och det operativa arbetet i vårt projekt, berättar Bertil.

En annan viktig faktor att projektet blev så framgångsrikt var naturligtvis att det från första början genomfördes i nära samarbete med nätverket ”Ideellt forum i Svenska kyrkan” liksom med Sensus studieförbund och Volontärbyrån. På det sättet var projektet redan från början knutet till tre rikstäckande nätverk som alla mycket aktivt deltog i det operativa arbetet.

- Vår slogan ”*Det ska vara lätt att finna sin uppgift för den som vill göra en ideell insats i Svenska kyrkan*” säger ganska väl vad vi tänkte.

Bertil är mer än nöjd med hur projektet lever vidare som en integrerad del i det fortsatta arbetet inom Ideellt forum.

- Resultatet lever vidare i det sammanhang där det hör hemma. Egentligen var det så att vi inom Ideellt forum i Svenska kyrkan

Antalet ideella engagerade skulle kunna tredubblas”

sedan länge hade sökt formerna för ett närmare samarbete med Volontärbyrån som startats på initiativ av Amelie Silverstolpe 2001 utan att finna möjligheter och finansiering till att förverkliga det.

PARALLELLT MED DETTA BYGGDE IDEELLT FORUM

upp en utbildning i att leda ideella medarbetare. Det är en elva dagars processinriktad kurs under 1,5 år med inriktningen att utveckla det ideella engagemanget i sin lokala församling. Kursen är så populär att den numera årligen genomförs på fyra folkhögskolor, Sigtuna, Strömbäck, Vadstena och Helsjön, säger Bertil och låter nöjd.

Samtidigt kan man höra en dubbelhet när Bertil berättar om den ”befolkningsstudie” som Jonas Broander presenterade för något år sedan. Studien visar att, förutom de cirka 350 000 personer som idag är ideellt engagerade i Svenska kyrkan, finns det minst 700 000 till som entydigt säger att de skulle vilja engagera sig ideellt i Svenska kyrkan om möjligheten ges. Med rätta förutsättningar så skulle alltså antalet ideella engagerade kunna tredubblas i vår kyrka.

DEN NÄRGÅNGNA FRÅGA BLIR: VARFÖR VI INTE GÖR DET? Det besvärande svaret som Bertil ger är att kanske sitter vår kyrka fortfarande fast i allt för tunga strukturer som mäter framgångsfaktorn i ekonomiska och personella realiteter. Med den mätmetoden blir utvecklingskurvorna entydigt negativa. Potentialen i att fortsätta som tidigare, fast i något mindre omfattning, är alltid ett dåligt val i en nedåtgående trend.

”Potentialen i att fortsätta som tidigare, fast i något mindre omfattning, är alltid ett dåligt val i en nedåtgående trend.

- Det förvånar mig att vår kyrka och dess församlingar inte mer tydligt inser potentialen i att kraftfullt och på riktigt skapa förutsättningar för mer folklig delaktighet och engagemang i församlingslivet, påpekar Bertil.

- Jo jag är aktiv i en samarbetskyrka, med gudstjänstgrupper, där gör man allt, fixar fika till att leda gudstjänsten, berättar Bertil när jag frågar om han har några ideella uppdrag, och fortsätter; på äldre dagar har jag också engagerat mig som förtroendevald och är ordförande i Umeå stads församling.

”Man trivs där man behövs”, är den slogan som Bertil ofta återkommer till. Den är bra och man har ju sett t-shirten, inte minst i material från Volontärbyrån.

- Va roligt att du känner igen den. Jag har på mig den t-shirten ofta och det är många som reagerar positivt på den. Jag minns när jag någon gång flög hem till Umeå och vi var på väg att landa så sa flygvärdinnan i högtalaren till alla passagerare; ”Ni ska få ett klokt ord med er som jag läste på en av våra passagerares tröja, Man trivs där man behövs”. Initiativet möttes av applåder.

Läs mer

Man trivs där man behövs – Ett magasin om drivkraft, delaktighet och engagemang

Glödkol och eldsjälar – Ett häfte om ideellt forums tillkomst och utveckling, Lars Hillås.

Sverige är fantastiskt på ideell engagemang!

Ulrika Erkeff
Konsult och föreläsare

"Att betyda något är viktigt för de allra flesta"

BERTIL JOHANSSON

Man trivs där man behövs

om relevans relationer resurser resultat

Årets förnyare Svenska kyrkan

Priset utdelas årligen till en person eller grupp som verkat för en gränsöverskridande och framflyttande kyrka. Årets förnyare i Svenska kyrkan visar att teologi är en verksamhet – något man gör tillsammans. Priset vill lyfta fram teologi och kyrkans ansvar för andra och ljuset nytt hopp i Svenska kyrkan. Föreläsningsmaten ska i område: inom Svenska kyrkan som är centralt för hennes liv i relation till det omgivande samhället och som är applicerbart på många platser.

2010 ÅRS FÖRNYARE I SVENSKA KYRKAN ÄR
Bertil Johansson
och
Volontärbyrån i Svenska kyrkan

"De delar på priset för ett arbete som ökar delaktigheten och utvecklar den svenska kyrkans verksamhet. De har varit på barneben och en grundläggande engagemang som gör att många människor får ett nytt hopp och en framtid som utmanar oss. De uttrycker en tydlig vilja att utveckla kyrkans verksamhet och utveckla kyrkans uttryck för missionen."

"VI TROR PÅ ATT LÄRA AV OCH MED VARANDRA OCH VI HAR UPPTÄCKT ATT HUR MAN ORGANISERAR SIG ÄR VIKTIGT. ORGANISATIONEN KAN MÖJLIGGÖRA DELAKTIGHET OCH ENGAGEMANG MEN DEN KAN OCKSÅ FÖRSVÅRA DETSAMMA. VÅR FÖRHOPNING ÄR ATT DE MÅNGA ENGAGEMANG SKA FORTSÄTTA ATT VÄXA OCH FÖRÖKAS BÅDE I NÄRVERKET IDEELLT FORUM OCH I ALLA ANDRA DELAR AV SVENSKA KYRKAN."

FREDRIK HEDLUND, SAMORDNARE IDEELLT FORUM I SVENSKA KYRKAN

EN BERÄTTELSE OM IDEALITET OCH DELAKTIGHET, OM FÖRVÄNTAN OCH ENGAGEMANG, OM SAMVERKAN OCH STRUKTURER SOM MÖJLIGGÖR UTVECKLING

Glödkol och eldsjäl

Foto: Richard Holmberg

2011 ÅRS PRISTAGARE

FREDRIK BEVERHJELM OCH
RICKARD BONNEVIER,
LUNDS DOMKYRKOFÖRSAMLING

KONFIRMATIONSFÖRNYELSE

”Genom ”De 24 äventyren” har ett nytt hopp ingjutits inom Svenska kyrkan, om att det går att vända en trend och öka antalet konfirmander, om det sker genom unga ledare och på ungdomarnas villkor.”

FREDRIK BEVERHJELM ARBETAR IDAG SOM STIFTSADJUNKT på Lunds stift. Alltså ganska långt ifrån “De 24 äventyren” som var anledningen till att han och Rickard Bonnevier år 2011 fick utmärkelsen Årets förnyare.

- Nej faktiskt inte så långt ifrån som man kan tro. Jag arbetar med konfirmations- och ungdomsfrågor. Håller i ledarutbildningar, så en del kontakter med ungdomar har jag även idag. Och det uppskattar jag. Jag är ju en riktig församlingspräst och det är extremt konstigt att jag faktiskt trivs så bra med detta mer byråkratiska jobb, säger Fredrik och erkänner att det tog två år för honom att upptäcka att det faktiskt bodde en riktig tjänsteman i denna ”kreativa galning”, som han kallar sig själv.

- Jag har alltid betraktat mig som en praktiker som älskar att arbeta med ungdomar och frågor som hur vi tar unga människors tro på allvar. Och egentligen är det ju det jag gör i dag

... hur tar vi unga människors tro på allvar.

också, men med bredare perspektiv och med blicken höjd lite längre bort mot horisonten. Nu är det inte längre bara i Lunds domkyrkoförsamling eller Lunds stift som jag har min arbetsplats, utan jag är engagerad i hela Svenska kyrkans arbete med just konfirmations- och ungdomsfrågor, berättar Fredrik och exemplifierar med att han nu är involverad i arbetet med de nya rambestämmelserna för hur man kan kvalitetssäkra konfirmationsundervisningen i framtiden, och tillägger: Jag har också nyligen skrivit en bok tillsammans med min kollega Peter Lindberg om samtalsgrupper med unga vuxna. Budskapet är detsamma: Hur ska vi arbeta för att ta unga människors tro på allvar?

DET FINNS INGEN TVEKAN OM ATT FREDRIK VERKLIGEN ÄR INTRESSERAD av just frågor kring kristen tro och ungdomar. Under stor del av sina 20 år som präst har han framförallt arbetat med ungdomsfrågor.

MEN HUR BÖRjade EGENTLIGEN RESAN MED “DE 24 ÄVENTYREN”?

- Jag var anställd som präst i Lunds domkyrkoförsamling. Antalet konfirmander hade gradvis minskat i församlingen under de senaste åren och ingen ljusning var i sikte. Domprost Håkan Wilhelmsson gav mig och församlingens kommunikatör Rickard Bonnevier i uppdrag att utveckla konfirmationsundervisningen.

VI ARBETADE INTENSIVT I ETT ANTAL MÅNADER. Lät alla våra idéer flöda och slutligen hade vi kommit fram till en modell, eller snarare ett förhållningssätt, för hur vi skulle kunna arbeta med ungdomar, en metod där vi verkligen tog ungdomars funderingar på allvar, berättar Fredrik och fortsätter:

Du lever hela tiden med dina tankar och funderingar”

- De 24 äventyren heter det program som vi startade. Det säger vad det är. Inte ”tisdagsgruppen” eller något sådant som var vanligt då. De 24 äventyren berättar att det är 24 timmar på dygnet, alltså att konfirmationsundervisningen är något som inte bara pågår en kväll i veckan utan hela dygnet. Du lever hela tiden med dina tankar och funderingar, och så är det såklart en del äventyr inlagt i programmet också.

DET RICKARD OCH FREDRIK ERBJÖD UNGDOMARNA VAR inte en mängd exklusiva äventyrsupplevelser. De hade visserligen både kanotpaddling och grottforskning med under utbildningen, men det viktigaste var samtalen. Samtal som utgick från ungdomars perspektiv.

När väl den första gruppen var genomförd så marknadsförde sig “De 24 äventyren” av sig självt. Bara två gånger besökte Rickard och Fredrik skolklasser. Nöjda ungdomar berättade för varandra och så småningom började även föräldrar höra av sig med önskemål om att deras barn skulle få gå i denna grupp.

När Rickard och Fredrik efter ett antal år slutade hade de introducerat kollegor i projektet som tog över undervisningen. Men det är de unga ledarna som Fredrik framförallt vill framhålla som avgörande för “De 24 äventyrens” fortsatta framgång och framtid.

- Arbetssättet gick ut på att unga ledare skulle hålla i en stor del av undervisningen. Av den första gruppens konfirmander så var det många som direkt fortsatte som unga ledare och förde traditionen och arbetssättet vidare.

Fredrik konstaterar att flera av dem har prästvigts, pluggar till präster eller har blivit pedagoger. Så sent som igår skrev han ett rekommendationsbrev för en av sina ”gamla” unga ledare, en kille som också var en av de första konfirmanderna i “De 24 äventyren”. Det är ett gott betyg.

2009 SKREV FREDRIK BOKEN “HÅLLPLATS FÖR SJÄLEN”. Det var egentligen en andaktsbok över De 24 äventyrens gudstjänstliv, men också en attityd.

- Nästan direkt fick vi förfrågningar om att komma och föreläsa och berätta om vårt förhållningssätt, och vi gav oss gladeligen ut och ”missionerade”, säger han.

Ett par år senare arbetade Fredrik och Rickard fram “Gummibibeln”, en bibel för konfirmander. Det var på uppdrag av Verbum förlag som hade insett att det behövdes en bibel som utgick från ungdomarnas vardag. Bibeln blev en succé och Rickard och Fred-

rik åkte runt i Sverige och berättade om ungdomsarbete.

- Vi hade mellan 80-90 föredrag några år när det var som mest.

Vad var det som var så unikt med såväl De 24 äventyren som Hållplats för själen och Gummibibeln funderar jag på.

- Vi var båda två musikintresserade och började lista populärmusik som på olika sätt knöt an till kristen tro eller trosfrågor. Det blev en oerhörd lång lista. Sen fortsatte vi att undersöka den värld där dagens ungdomar lever i, med filmer, spel och serier.

Med kreativa idéer översatte vi Bibelns liknelser till populärkulturens referenser. Det blev också grunden i Gummibibeln. Ungdomarna kände igen sig och kunde betydligt lättare ta till sig Bibelns budskap. De såg också att Rickard och jag hade kul, att vi tyckte om det vi gjorde, vilket många ungdomar efteråt har påpekat som något som gjorde konfirmationsundervisningen så mycket roligare och intressantare. En nog så viktig detalj.

*...undersöka
den värld där
dagens ungdomar
lever i”*

ALLA DE FÖRELÄSNINGAR OCH SEMINARIER som Fredrik och Rickard genomförde fram tills för ett par år sedan har gett resultat. Inte för att alla församlingar numera utgår ifrån någon färdig manual och genomför De 24 äventyren i allt sitt konfirmationsarbete. Nej det var heller inte målet. De ville förmedla förhållningssättet, som metoden bygger på, alltså att ta ungdomars funderingar kring kristen tro på allvar. De ville göra det på ett inspirerande sätt, bland annat genom att utgå från ungdomarnas egna perspektiv. Det är en självklarhet i dag i nästan alla Sveriges församlingar.

JAG KAN INTE LÅTA BLI ATT FUNDERA PÅ HUR FREDRIKS egen konfirmationsundervisning var och om det var det som avgjorde hans val att bli präst.

- Jag bodde i Vadstena. Min konfirmationspräst var Torbjörn Ahlund. Jag tyckte om honom. Han var cool. Men då som 15-åring hade jag inga tankar på att bli präst. Det var först fyra år senare, när jag gick en folkhögskolekurs som jag fick en kal- lelse och då dök återigen min konfirmationslärare upp i mina tankar. Sedan dess har jag aldrig tvivlat på mitt yrkesval, berättar Fredrik.

RICKARD BONNEVIER ARBETAR IDAG SOM BISKOPSAJUNKT i Växjö stift. Han lämnade Lunds domkyrkoförsamling för fyra år sedan när han fick uppdraget att arbeta med samordning och pastoral utveckling i Stockholms domkyrkoförsamling. Det blev bara ett år i huvudstaden för när biskop Fredrik Modéus frågade om han ville komma till Växjö och bli biskopsadjunkt tvekade han inte. Där har han alltså nu arbetat i tre år med framförallt strategiskt och operativt stöd till biskopen.

- Även när jag var anställd i Lunds domkyrkoförsamling så var mina arbetsuppgifter framförallt övergripande frågor. Det var allt från budget till utvecklingsprojekt som hamnade på mitt skriv- bord. Men i grunden är jag kommuni- cator, förklarar Rickard när jag undrar om hans bakgrund.

Det var så tydligt att de växte med att få ta ansvar”

- I Växjö stift arbetar jag inte med konfirmandarbete, men indirekt gör jag det. Det synsätt som Fredrik och jag ut- vecklade i Lund har jag som grund i allt mitt arbete - de döptas ansvar. Först och främst ska man vara medveten om att man är kallad till en uppgift. En uppgift som innefattar alla veckans dagar och dygnets timmar. Söndagarna, med mässa, behövs för påfyllning, krafthämtning och sändning, men det är resten av veckan som är den kristnas vardag, förklarar Rickard och kommer in på att kyrkan

har anställt bort många av de uppgifter som andra skulle kunna utföra som frivilligarbete.

När vi talar om det utvecklingsarbete som han och Fredrik gjorde i Lund, säger Rickard att det han framförallt bär med sig är de unga ledarna och deras betydelse.

- Det var så tydligt att de växte med att få ta ansvar. Det byggde på att vi släppte kontrollen, men på ett kontrollerat sätt, berättar Rickard och förklarar: Målet var klart, men vägen dit fick de jobba fram själva. De lärde sig att arbeta i team och ledarskapet blev ett sätt att växa, både för ledaren och de yngre ungdomarna.

RICKARD ARBETAR INTE MED KONFIRMANDARBETE I DAG och saknar det inte direkt. Han säger att han har så kompetenta kollegor som tar ansvar för den delen och så är hans kalender full. Men han tror också att det inte heller finns så stort behov:

- Fredrik och jag besökte många samlingar och berättade om våra erfarenheter av konfirmationsarbete. Förhoppningsvis lyckades vi i någon mån inspirera församlingarna här att ta fram egna modeller på hur ungdomsarbetet ska läggas upp. Målet är klart, sen får man själv hitta vägen. Det är att ta ansvar och att växa, inte bara för unga utan även för våra kollegor.

Eva-Lotta Grantén
Foto: Maria Sääv.

2012 ÅRS PRISTAGARE

EVA-LOTTA GRANTÉN, CARINA BRINK,
BENGT KARLGREN OCH ANNA DAVIDSSON
BREMBORG M FL LANDSKRONA FÖRSAMLING

FÖR DET UTVECKLINGSARBETE LANDSKRONA
FÖRSAMLING GENOMFÖRT KRING MÖTEN
MELLAN MÄNNISKOR – EN STAD FÖR ALLA

”Med gränsöverskridande projekt som öppnar för dialog och möten mellan människor vill Landskrona församling arbeta för att motverka främlingsfientlighet och utanförskap.”

NÄR EVA-LOTTA GRANTÉN VÅREN 2018 KOM TILLBAKA till Landskrona församling efter drygt sex år på olika chefsposter på Lunds stift så hade en hel del förändrats.

- Jag var projektledare för BroBygge och 2011 avslutades projektet som hade pågått i tre år. Det var då jag började arbeta på stiftet. Nu sju år senare kan jag konstatera att det vi arbetade med har faktiskt implementerats i hela församlingens verksamhet, från församlingsinstruktionen betoning av mångfalden, till rutiner för kostnader för fika i församlingens regi, berättar Eva-Lotta.

Det var också en av slutsatserna när BroBygge utvärderades, att möten och gränsöverskridande arbete inte var något som skulle ligga på en person utan genomsyra hela församlingens arbete. Målet var alltså uppfyllt.

genomsyra hela församlingens arbete”

Men vi tar det från början. Hösten 2004 kom Bengt Karlgren till Landskrona som kyrkoherde. Staden hade stora problem; en utbredd fattigdom och ett integrationsarbete som inte fungerade som man kunde önska. Konflikter hade uppstått mellan olika grupper i staden och Landskrona nämndes allt för ofta i sammanhang som en av Sveriges problemstäder. Staden låg i botten när det gällde många socioekonomiska mätningar. Till exempel barnfattigdom, arbetslöshet, andel socialbidragstagare och låg utbildningsgrad. Det märkliga var att i kyrkans verksamhet märktes ingenting av detta. Kyrkan hade inte tagit till sig samhället utanför församlingshemmets och kyrkorummets trygga sfär.

”Min upplevelse var att kyrkan stod kvar i statskyrkotänket med rötterna i enhetssamhället. Det första vi gjorde var därför en omvärldsanalys av vilken det snart stod klart att detta var en uppdelad stad, inte bara mellan invandrare och infödda utan åldersmässigt, so-

cialt och ekonomiskt och bara en knapp majoritet kyrkotillhöriga”, berättade Bengt Karlgren i ett reportage i Kyrkans tidning 2012.

DET VAR HÄR PROJEKTET TOG FART. 2009 skrevs ansökan till Kyrkostyrelsens riktade stöd till barn- och ungdomsarbete. Församlingen fick 1,6 milj kronor och kunde påbörja sitt arbete. Eva-Lotta Grantén blev projektledare.

- Huvudtanken med projektet var att göra Landskrona, som sedan lång tid tillbaka präglats av stor segregation mellan olika grupper, till en bättre stad att leva i för alla, särskilt barn och unga. En del i detta var att skapa arenor för människor att mötas, berättar Eva-Lotta, och lägger till att målet var att Landskrona som stad skulle förknippas med framtidstro och utveckling istället för den mörka bild som präglade staden.

*...en bättre stad
att leva i för alla”*

I DAG 2019 HAR STADEN OCH FÖRSAM-

LINGEN KOMMIT EN BIT på rätt väg. Goda förutsättningarna finns; Landskrona ligger vackert vid havet, med äldre välbevarad bebyggelse i stadens centrum, och till Malmö tar det knappt en halvtimme med tåg. Exklusiva bostäder har under de senaste åren byggts vid hamnen och i Borstahuset, strax norr om staden. Landskrona attraherar i dag även en rikare medelklass. Men det viktigaste är att det nu också finns en medvetenhet och ett mål att arbete mot; en stad som är bra för alla att leva i.

BROBYGGES MÅL VAR INTE BARA ATT OLIKA KULTURER SKULLE MÖTAS; projektet hade också ambitionen att bryta in i den klassmässiga uppdelningen som fanns och fortfarande finns i staden. Det är långt ifrån bara nyanlända familjer som är orsaken till att staden ligger i botten i rikheten när det gäller barnfattigdom och socioekonomisk status. På många håll kan man nu se att det faktiskt har skett en förändring i rätt riktning. Inte minst i kyrkan.

- Alla församlingar arrangerar lunchkonserter med soppa för 50 kronor. Det gör vi också. Här är det numera tydligt hur publiken under konserten och vid lunchbordet består av en blandning av stadens kulturtanter och människor som lever mer utsatt. Här möts de, konstaterar Eva-Lotta.

VI KOMMER IN PÅ VAD FÖRSAMLINGEN GÖR I DAG som ligger i linje med BroBygges mål, och exemplen är många. Men den konfirmationsundervisning som fanns, där muslimska ungdomar också deltog, står inte längre på programmet. När projektet var avslutat fanns det inte medel till att fortsätta med den. Men Eva-Lotta tror att just de möten som uppstod under de år den genomfördes slog igenom i vissa grupper och öppnade dörrar.

- Vi har en skolsatsning kvar från BroBygge tiden som heter Abrahams barn som många av Landskronas tredjeklassare genomför och som är klart uppskattad av lärare och elever. Det är en upplevelsevandring i församlingshemmet där de möter symboler, bilder och även musik från de tre stora religionerna. En station är att lyssna på kristen, judisk och muslimsk musik från mellanöstern och avgöra vad som är vad. Det är inte helt enkelt!

VARJE VECKA SAMLAS OCKSÅ EN GRUPP KVINNOR i en form av integrationsarbete där man kommunicerar med varandra inte bara genom talet utan med hjälp av att göra saker tillsammans. Det kan vara bakning, pyssel, eller som nu till våren då plantering står på schemat. Det här är uppskattat och ger en grundläggande språkträning för många kvinnor som annars knappt kommer utanför hemmets port.

- Gudstjänstlivet? Både ja och nej, svarar Eva-Lotta, när jag frågar om integrationsarbetet även nått det rummet. Hon fortsätter: Vi har gudstjänstvärdar som kommer från andra kristna trosinriktningar, men vi har inga ambitioner att missionera eller integrera i varandras religioner. Vi respekterar varandra och har som gemensamt mål att

Landskrona ska bli en stad som är bra att leva i för alla, oavsett religion.

FÖRSAMLINGEN HAR TVÅ DIAKONER. De har ett bra samarbete med Landskrona stad och förtroendet för varandra är ömsesidigt. I församlingshemmet finns ett uppskattat klädförråd där församlingen delar ut kläder till behövande barnfamiljer och vuxna. Tillsammans med fotbollslaget Landskrona BOIS och föreningen Malvan har församlingen också matkasseprojektet Matelvan.

- Tre dagar i veckan är Matelvan öppet med matkassar till behövande. De betalar tio kronor och får en kasse med mat som vi plockat ihop av skänkta varor från våra handlare. Det är sorgligt att det behövs i ett välfärdssamhälle som Sverige, men i Landskrona är det en realitet - vi ser det och vi gör något åt det.

Det hörs på Eva-Lotta att hon är nöjd med det arbete de gjorde i Bro-Bygge, att de fick utmärkelsen Årets förnyare som ett bevis på det, men framförallt att projektet gav resultat som märks i Landskrona i dag.

*... förtroendet
för varandra är
ömsesidigt”*

- Tankesättet, att vi faktiskt är en del av staden, är så självklart i dag. Tack vare projektet gick den processen betydligt snabbare och blev på så vis också ordentligt genomarbetat.

EFTER DRYGA SEX ÅR ÄR EVA-LOTTA GRANTÉN TILLBAKA I LANDSKRONA.

Kyrkoherde Bengt Karlgren har gått i pension och Eva-Lotta fick tjänsten som församlingens herde.

- Jag har hittat tillbaka till det arbete som är bäst för mig, att vara präst och kyrkoherde. Jag saknade faktiskt församlingen under de år jag arbetade som chef i Lunds stift. Här i Landskrona församling kan vi göra skillnad.

Foto: Lars Rindeskog

2013 ÅRS PRISTAGARE

JERKER ALSTERLUND, KYRKOHERDE I
ÖNSTA FÖRSAMLING, VÄSTERÅS STIFT

FÖR DRIVE IN-VIGSLAR OCH DROP IN-DOP

”För att ha satt igång drop in- vågen i landet, både vad gäller vigslar och dop. Med teologisk reflektion och respekt för Svenska kyrkans tillhöriga har han hittat former som möter medlemmar som inte tillhör församlingskärnan. Det handlar om nedslipade trösklar till Guds nåd. Alsterlund har visat att ett dop kan vara både enkelt och högtidligt och att en vigsel kan vara innerlig och kärleksfull utan att för den skull kräva stora arrangemang eller vara kostsamt för paret. Där drop in-vågen dragit fram har församlingars hela arbetslag engagerats.”

DET BÖRjade 2008. JERKER ALSTERLUND HADE TVÅ ÅR innan vi gift oss ett par på Power Big Meet i Västerås. En vanlig vigsel med allt vad det innebär, om än på en lite ovanlig plats, en bilfest med framförallt gamla amerikanare. Men platsen var inte särskilt märklig för Jerker, han gillar bilar och särskilt just gamla USA-bilar. Sin första amerikanare renoverade han redan som 17-åring hemma i Dalarna. Sedan dess har det blivit ytterligare ett par jänkare som han förvandlat från mer eller mindre vrak till härliga utställningsbilar.

- Jag har själv rört mig mellan olika världar och kulturer och har alltid haft en dragningskraft till att vara kyrka utanför det alltför

*Jag har själv
rört mig mellan
olika världar
och kulturer”*

hemtama ramarna. Raggarkulturen känner jag mig i och för sig hemma i, berättar Jerker och återkommer till den där lördagen på Power Big Meet i mitten av 2000-talet.

- När vår vigsel var genomförd efter alla konstens regler så kom en uppklädd kvinna springande och sa att hon också ville gifta sig. Jag förklarade att så går det inte till. Man måste ha ett intyg och samtalat med prästen i förväg och så vidare. Triumferande visade hon att hon hade ett intyg. Men jag kunde såklart inte ställa upp, vilket fick henne att börja gråta.

DET VAR DÅ SOM JERKER BÖRjade FUNDERA PÅ SIN ROLL SOM PRÄST och betydelsen att välsigna ett giftermål för ett par som var redo att leva sitt liv i kärlek. De var redo, men inte han.

- Jag vet hur det är. Många avstår från att gifta sig för att ett bröllop är förknippat med alltför stora arrangemang som man inte kan klara av vare sig att anordna eller bekosta. Det är dyrt att gifta sig. Förväntningarna från släkt och vänner är också stora på en rejäl fest. Så man låter bli. Men för kyrkan är inte alla

dessa kringarrangemang någon nödvändighet, snarare tvärtom. Det administrativa är också självklart i en medelklass kultur men kan för många betraktas som svårtillgängligt och omständligt. Så man avstår. Här skulle kyrkan kunna göra en insats. Det festliga finns här. För den som är raggare är Power Big Meet i Västerås en av årets verkliga höjdpunkter. Så varför inte passa på att viga sig där och då. Här finns det glädje, fest och kärlek.

- Jag förankrade mina planer för mina chefer, skaffade en neonskylt i form av ett kors med texten ”get married”. Ett par motortidningar uppmärksammade planerna på ”drive-in vigslar” i samband med att jag satte in en annons i deras tidningar. I en av tidningarna blev det också ett tresidigt reportage. Då började anmälningarna att droppa in. Ett par dagar innan Power Big Meet drog igång var det 60 brudpar som ville vigas, berättar Jerker lite stolt. Året var 2008.

MEN DET MÄRKS PÅ JERKER NÄR HAN BERÄTTAR om ”drive in vigslarna” att det är med mycket värme och omtanke. Omtanke för de som inte självklart finns i kyrkans hägn och inte alltid känner sig hemma i den gängse medelklasskultur som råder, men som vill och är beredda att få sin kärlek välsignad och leva i trohet. Självklart ska kyrkan då ställa upp.

”det är med mycket värme och omtanke...”

- Att arrangera ”drive-in vigslar” för sextio par, alla kommer såklart i sina bilar, det är inte helt enkelt. För att ceremonin skulle kunna genomföras på en av vägarna precis utanför området krävdes polistillstånd såklart. En gospelkör stod vid infarten och sjöng oavbrutet. Tio präster var engagerade. Tre präster vigde tre brudpar samtidigt i tre olika filer. Syföreningens damer hjälpte till med det praktiska pappersarbetet. Det var verkligen festligt och en riktig upplevelse, berättar Jerker.

För Jerker blev det också några av de starkaste intryck som han har upplevt som präst. Stora, tuffa, vältatuerade män, uppklädda i vit skjorta och skinnväst, som efter kanske många års samboliv nu står där med sin käraste. Betydjar evig kärlek, samtidigt som ögonen tåras på dem båda. Det är starkt.

”DRIVE-IN VIGSLAR” HAR FORTSATT PÅ POWER BIG MEET, men har också spritt sig till flera av de stora raggarräffarna. I Rättvik, Älvdalen och också på Wheels raggarkryssning är vigslarna numera ett självklart och uppskattat inslag.

- Lite intressant är att kulturen med ”drop-in” spred sig från en så kallad subkultur till att bli en etablerad kultur i var och varannan kyrka. Nu är det inte bara vigslar utan även dop som görs i ”drop-in” form. Det har blivit en vedertagen ritual när det gäller dop och vigslar.

MEN ALLA HAR INTE JUBLAT. Efter första Power Big Meet diskuterade biskoparna formen och bestämde sig för att skriva en skrivelse till alla landets präster och starkt påtala olämpligheten i denna form av vigsel. Men innan skrivelsen gick ut kom det så mycket lovord på ”drive-in vigslar”, att man avvaktade att skicka ut brevet. Till nästa biskopsmöte enades man istället om att lägga ner den kritiken.

- Då kan du tänka dig vilken triumf det var för mig att 2013 bli utsedd till Årets förnyare. Jag har sett utkastet på biskopsbrevet där jag pekades ut. Det var ingen uppbygglig läsning precis.

För Jerker var det självklart att kyrkan skulle kunna arrangera vigslar i en enklare form. Han kände och kunde identifiera sig med en stor grupp människor som drog sig för att gifta sig på grund av de stora förväntningar som råder för hur ett bröllop ska vara, men som samtidigt har ett behov att bekräfta sin kärlek inför varandra.

- Akten är själva värdigheten. Det räcker egentligen. Kan det finnas något större än att få en bön och en välsignelse över sitt gemensamma beslut att leva i kärlek, frågar Jerker retoriskt.

JERKER HAR GÅTT VIDARE. Då för 11 år sedan var han kyrkoherde i Önsta församling i Västerås. Efter att ha arbetat som pastoral områdeschef i Västerås i några år är han sedan 2016 kyrkoherde i Spånga-Kistaförsamling.

- Det är kanske Stockholms största församling när det gäller antal invånare. Här bor nästan 100 000 människor, men bara 1 800 av dem tillhör Svenska Kyrkan! Det är säkert en av de mest mångkulturella församlingarna i Sverige i dag. Och faktum är att jag kan känna igen en del ifrån raggarkulturen, att vara en grupp som står lite vid sidan av det vanliga svenssonlivet.

*”Akten är
själva värdig-
heten.”*

JERKER HADE TIDIGARE ARBETAT EN DEL MED SYRIANER I VÄSTERÅS.

Som kyrkoherde i Spånga-Kista, handlar det mycket om kulturmöten. Han samverkar med andra kristna trossamfund och andra trosinriktningar.

- Vi kan fungera som ett forum för människor som ser fördelar med det svenska samhället och vill utveckla sin tro. Många kristna trossamfund är ganska rigida. Men i den Lutherska läran så står det helt klart att vi ska förnya vår tro. Särskilt många kvinnor och barn upplever det som en konflikt mellan sin tro och det liv de vill leva i Sverige. Här är vi ett stöd. Det är inte bara kristna vi möter, utan också muslimer, och vi har konvertiter, men det är inget mål i sig. Det märks att Jerker innerligt månar om de grupper som inte alltid självklart tar för sig i dagens samhälle. En empati och insikt som han som inspiratör sprider med värme.

Foto: Petter Frisell

2014 ÅRS PRISTAGARE

BRITT-MARIE FRISELL, HÄRNÖSANDS STIFT

SKAPAT PLATS ÅT UNGA MÄNNISKORS
ENGAGEMANG I KYRKAN.

”En av hennes stora tillgångar är att hon ständigt räknar med unga människors kompetens och gör det möjligt för unga ledare att växa och hitta ett uppdrag i kyrkan. Att särskilt vårda de ungas växtplatser i kyrkan är framtidsviktigt. Men också viktigt för varje församling Nu!”

- Men visst betydde utmärkelsen Årets förnyare massor, både för mig personligen, men också för att lyfta min hjärtefråga kring unga konfirmandledare. Tack var den fick jag göra boken Ungt ledarskap, den kom ut våren 2015 på Verbums förlag. Den har verkligen blivit uppskattad, en inspirationsbok för alla som arbetar med unga ledare inom kyrkan, säger Britt-Marie Frisell, entusiastiskt, när jag ringer henne och ställer frågan om utmärkelSENS betydelse.

MEN UNGEFÄR DÄR TOG DET OCKSÅ SLUT FÖR BRITT-MARIE. Slut och slut; Härnösand stift hade några månader innan beslutat att lägga ner det lokalkontor som stiftet hade i Östersund. Det var där Britt-Marie arbetade.

- Jag blev så klart erbjuden att flytta över till stiftskansliet i Härnösand, men det kändes inte aktuellt. Vi bodde i Östersund och familjen trivdes där.

Så Britt-Marie åkte till Visby och Gotlands kyrkvecka för att ta emot utmärkelsen 2014, samtidigt som hon hade fått vetskap om att året efter skulle hennes tjänst avslutas på stiftsnivå. Aj då, det här var kanske en lite sorglig inledning på intervjun, men lugn, ljuset kommer.

*arbetet med boken
Ungt ledarskap blev
lite av ett sorgearbete”*

Självklart tyckte Britt-Marie att det var vemodigt att sluta och menar att så här i efterhand kan hon se att arbetet med boken Ungt

ledarskap blev lite av ett sorgearbete, men också ett värdigt avslut på 30 års arbete i kyrkans regi, ett slags ”testamente” att lämna efter sig. Britt-Marie gick också vidare och den inriktning hon kom att välja styrdes mycket av de erfarenheter hon hade fått av

alla års arbete med ungdomar i kyrkan. Men det kommer vi till. Vi tar allting från början.

- Min mamma var hemmafru och söndagsskollärare. Men det var nog först när jag var 10-12 år och började i kyrkans ungdomskör som jag fick en mer personlig kontakt med kyrkan. I Timrå församling konfirmerade sig nästan alla. Det var en del av skolans undervisning då. Man kunde välja konfirmation som "fritt valt arbete" på skoltid, berättar Britt-Marie och minns att hon tyckte konfirmationen var riktigt tråkig och faktiskt inte gav henne någonting.

KANSKE VAR DET BRA. HON HADE SETT HUR DET INTE SKULLE GÅ TILL. Det är också en värdefull erfarenhet att ha med sig på resan.

Men när en kompis som var ungdomsledare i församlingen frågade Britt-Marie om hon ville hoppa in och hjälpa till i en juniorgrupp, så vände allt för den då 15-åriga Britt-Marie.

- Jag hade inga tankar på hur och vad jag skulle göra, men jag kom in i ett sammanhang, och det allra viktigaste, jag förstod att jag var efterlängtdad och behövdes, och de hade frågat mig och jag sa JA.

...jag var efterlängtdad och behövdes"

DÄR HAR VI KÄRNAN I BRITT-MARIES TANKAR kring arbetet med ungdomar. Att ställa frågan; vi behöver dig – vill du vara med?

Britt-Marie kom snabbt in i gruppen och gemenskapen. Hon kände att hon behövdes och att vara ung ledare engagerade henne till 100 procent. Efter gymnasiet var hon nyfiken på hur det var att jobba inom kyrkan. Det blev ett år som volontär i hemförsamlingen och nu visste hon, det här var det hon ville arbeta med. Fritidsledar-/Församlingsassistentsutbildningen på Sigtuna folk-

högskola blev nästa steg och lite av en ögonöppnare för henne.

- Efter utbildningen fick jag jobb som församlingspedagog i Hofors i Gästrikland med att arbeta med konfirmand- och ungdomsfrågor. Det var tufft och jag var nyutbildad. Jag hade ingen relation till orten och kyrkan hade verkligen ingen självklar roll i bruksorten. Där var det helt klart jantelagen som styrde.

DET VAR I HOFORS SOM HON BÖRJADE ATT ARBETA MED UNGA LEDARE.

Minnena från sin egen ganska tråkiga konfirmandtid och sina erfarenheter av att som ung vara behövd och efterfrågad som ung ledare, kombinerat med en nyvunnen teoretisk grund ifrån utbildningen i Sigtuna, blev den bas som utbildningarna hon byggde upp i Hofors hade sin grund från.

- Många av oss i arbetslaget var inflyttade. Församlingen hade en längtan att bygga upp ett bra konfirmand- och ungdomsarbete och detta blev min första ordinarie tjänst, säger Britt-Marie och betonar att konfirmandarbetet och utbildningen av unga ledare är en av de viktigaste sakerna vi gör i vår kyrka. Det innehåller allt – undervisning, gudstjänst, diakoni och mission.

Först gällde det för teamet att skapa ett konfirmandarbete som attraherade fler ungdomar. Nästa steg var att få dem intresserade att fortsätta som ledare. Det gick bra. Antalet konfirmander ökade och de flesta ville fortsätta vara ledare. Arbetet blev omfattande i den lilla församlingen.

... att fortsätta som ledare”

- Om Svenska kyrkan satsar på sitt konfirmandarbete, som är en av de viktigaste uppgifterna som kyrkan har idag, då får vi ringar på vattnet, som vi bara måste ta hand om.

Tanken att engagera lite äldre ungdomar i konfirmandarbetet var

långt ifrån ny. Redan i konfirmandriktlinjerna från 1967 fanns det inskrivet att unga medhjälpare skulle delta. Men det hade inte slagit igenom i någon större omfattning.

- Ungdomar behöver bra redskap för att vara ledare. Annars gör vi dem en björntjänst om vi inte rustar dem på rätt sätt. Det här var en viktig insikt som ledde till att vi startade utbildningar för de 15-åringar som ville fortsätta som ledare, berättar Britt-Marie.

Arbetet utvecklades helt i en lokal församling, alltså inte på stiftsnivå. Men när framgångarna visade sig genom att allt fler ungdomar valde att konfirmera sig och därefter köade till ledarutbildningen, då började andra församlingar i stiftet att höra av sig för att fråga om hur de gjorde och för att bjuda in Britt-Marie till att ha inspirationsföreläsningar och verksamheten började spridas.

”Ungdomar behöver bra redskap för att vara ledare

BRITT-MARIE VAR OCKSÅ ENGAGERAD I KYRKANS UNGDOM, bland annat som distriktsordförande. Efter åtta år i Hofors lockades hon tillbaka till hemtrakterna och fick en tjänst som stiftskonsulent för Svenska Kyrkans Unga i Härnösands stift. Några år senare drev Britt-Marie ett omfattande konfirmandprojekt i stiftet och därefter fick hon en nyrättad heltidstjänst som konfirmandkonsulent.

- Jag insåg ganska snabbt att förankringen i församlingen inte var helt enkel för alla unga ledare. Vi startade en stiftsutbildning för unga ledare från församlingarna. Nästa steg blev att anordna en handledarutbildning för kyrkans personal, säger Britt-Marie bestämt, och lägger till och inte minst, måste församlingen tänka

över vilka konsekvenser det när unga människor vill finnas med i församlingsarbetet och ”ta sin kyrka i besittning”. Till det ska vi absolut inte säga nej, men till det behövs resurser.

År 2005 fullkomligt exploderade intresset i Härnösands stift för utbildningen för unga konfirmandledare med 120 anmälningar mot de 20-40 som det hade varit de inledande åren.

- Stiftsgården räckte nu inte till så vi bokade upp Vålådalens fjällstation i Jämtland. Men när det efter ett antal år var 375 ungdomar som anmälde sig fick vi hitta nya lösningar genom att ta hjälp av intilliggande anläggningar. Men vi sa aldrig nej, berättar Britt-Marie och låter faktiskt stolt när hon påminns om att sista året hon arbetade var det närmare 650 ungdomar och handledare som deltog.

”...de sedan ville bli konfir- mandledare!

Det var nu det gick upp för ledarna att skälet till att många av ungdomar faktiskt valde att konfirmera sig, var för att de sedan ville bli konfirmandledare!

Men det gällde att också förankra utbildningen och ungdomarnas roll i församlingen.

- Vi ville så klart ha med församlingarnas handledare (de anställda), annars så skulle det inte gå. Dessa är en nödvändig kugge och en självklar resurs, men vi insåg att de också måste få en utbildning och fortbildning. Så den handledarutbildning som vi startade skedde parallellt, på samma plats och tid, tillsammans med de unga konfirmandledarna.

EFTERSOM EN STOR DEL AV UNDERVISNINGEN SKEDDE HEMMA i församlingarna producerade Britt-Marie tillsammans med några medarbetare ett enhetligt utbildningsmaterial som användes i alla

församlingar. Helgträffarna blev för ungdomarna och handledarna en kick off, en mötesplats med massor av inspiration och glädje.

- Vi var ett fantastiskt utbildningsteam som arbetade med detta och allt var inte bara upphängt på mig. Jag fick glädjen att vara samordnaren och motorn, konstaterar Britt-Marie när hon ser tillbaka.

RENT PRAKTISKT KAN UNGDOMAR GÖRA NÄSTAN ALLT som alla andra medarbetare och anställda kan, men med fördel vara delaktiga i gudstjänstlivet, vara gruppleddare för konfirmander, vara goda förebilder både i mötet med konfirmander och som unga människor i samhället, leda arbetspass med konfirmander kring olika teman, vara kompisjälvårdare, ansvara för lägerplanering, leda värderingsövningar, musik och sång, drama, dans och vara en god lyssnare och förebedjare för konfirmanderna.

- Utmaningen för församlingarna har varit att ta hand om de unga vuxna som efter 3-4 års ledarutbildning gått ur gymnasiet, men som fortfarande vill finnas med i församlingens verksamhet. Ur den här gruppen är det ju också jätteviktigt, att precis som för min egen del, få möjlighet att fundera över ett yrke i kyrkan. De måste kunna fortsätta vara ideella resurser och krafter även utanför konfirmandarbetet och få vara engagerade i församlingsverksamhet. Kanske också få förtroendeuppdrag i gudstjänstliv samt att kyrkan som sådan tar chansen att vara goda förebilder för unga vuxnas yrkesval.

2014 fick Britt-Marie utmärkelsen Årets förnyare i Svenska kyrkan, av Gotlands kyrkvecka och året efter lade man alltså ner Härnösands stifts filial i Östersund. Britt-Marie avslutade sin anställning.

- Verksamheten flyttade till Härnösand och det var mitt eget val att inte flytta med. Men vi som hade arbetat med utbildningen för unga konfirmationsledare var eniga om att verksamheten skulle absolut drivas vidare och förhoppningarna fanns att någon församlingspedagog med samma tankar och intentioner sökte tjänsten efter mig. Så blev det glädjande nog också.

Vad hände då med Britt-Marie?

- Jo jag blev tillfrågad om att bli hotellchef för Vålådalens fjällstation. Jag tackade ”ja”. Där har vi det igen - någon som ställer frågan och jag säger ja, uttrycker Britt-Marie nöjt.

EFTER TVÅ ÅR OCH MÅNGA ERFARENHETER RIKARE HAR HON NU GÅTT VIDARE och utbildar sig på Personalvetarprogrammet på Mittuniversitetet i Östersund. En ganska naturlig fortsättning på de arbeten och erfarenheter hon har.

INSPIRERADE AV HÄRNÖSANDS STIFTS FÖRNYELSEARBETE har det som ringar på vattnet lett till att många församlingar runt om i landet som kanske träffat Britt-Marie och hennes kollegor eller läst boken *Ungt ledarskap*, nu också skördat framgångar på konfirmationshimlen med entusiastiska unga ledare och ett ökat antal konfirmander. Karlstad universitet har också följt Härnösands stifts arbete med unga ledare och utvärderat verksamheten.

Britt-Marie avslutar med att entusiastiskt summera sin syn på konfirmation och ungas delaktighet i kyrkan.

- Jag kan inte tänka mig ett konfirmandarbete utan unga konfirmandledare. Det är för mig en utopi och en omöjlig situation, jag skulle inte kvalitetsmässigt kunna ha ett bra konfirmandarbete utan dessa bästa medarbetare.

Läs mer

Ungt ledarskap, utgiven 2015 på Verbum

Att leda är att växa, Härnösands stift, 2017

...e Frisell
TILLSAMMANVÅG MED
Anna Braw

ÅRETS FÖRNYARE
I SVENSKA KYRKAN

— Ungt —
**LEDAR-
SKAP**

VERBUM

**Att leda är
att växa**

Unga konfirmandledare
i Härnösands stift

NIKLAS GRAHN (RED), JONAS EEK,
KATARINA CLAESSON, BRITT-MARIE FRISELL,
PER PETTERSSON OCH HELENA VIBERG

Foto: Johannes Frandsen

2015 ÅRS PRISTAGARE

MIKAEL RINGLANDER, GÖTEBORGS STIFT

KULTURSAMVERKAN MELLAN KYRKAN OCH ÖVRIGA KULTURLIVET

”Han har initierat och verkar gränsöverskridande i arrangemang som når bredare än många andra mötesplatser. Allt präglas av ett gemensamtsökande efter förståelse och tolkning av livet i samverkan mellan kyrkan och övrigt kulturliv. Han bidrar med stort allvar och ärlighet, vaken i samtiden och hjälper oss att med kulturen som främsta redskap fundera över det märkliga i att vara människa. Genom temamässor, konserter, utställningar, festivaler och Se Människan-scenen på bok- och biblioteksmässan låter mötet med Gud sig inte begränsas. Det finns många goda krafter i denna kultursamverkan värda uppmärksamhet och Mikael får priset för sina mångåriga och målmedvetna insatser för nyskapande teologi i framkanten som stimulerar andra till arbete i samma anda.”

KULTURSAMVERKAN ÄR JUST PRECIS VAD DET ÄR: en grupp bestående av människor som samverkar kring olika kulturella projekt i Göteborg.

- Jo, jag tog emot priset, men året därpå när vi skulle hålla i ett seminarium under Gotlands kyrkvecka, då var vi en hel grupp som representerade pristagarna, säger Mikael som är mån om att påpeka att detta inte är ”en mans verk” utan ett samarbete i olika konstellationer och former.

*...många år
varit en viktig
arena”*

Han nämner föreningen Bokmässans vänner som exempel. I dag består de av ett 70-tal medlemmar. Ett krav är att man ska vara pensionär. De gör betydande insatser i förberedelser och i arbetet kring Göteborgs stora bokmessa. Den har under många år varit en viktig arena för Kultursamverkan. Det var KG Hammar som tidigt knöt ihop Kultursamverkan och Svenska kyrkans kyrkokansli i att samarbetet med bokmässan.

MEN KULTURSAMVERKAN ÄR SÅ MYCKET MER. Mikael berättar om Göteborgs internationella filmfestival som också är en återkommande plattform där Kultursamverkan har synts och gjort en hel del. Till exempel delar man sedan 2002 ut ett eget filmpris ”till en svensk långfilm som håller hög konstnärlig kvalitet, och som synliggör existentiella, rättvise- och sociala frågor i berättelse och uttryck”. 2018 gick det till Gabriella Pichlers långfilm Amatörerna. Under den senaste upplagan av filmfestivlen i januari i år gick utmärkelsen till filmen Till drömmarnas land som långfilmsdebutanten Victor Lindgren regisserat.

TEMAMÄSSOR AV OLIKA SLAG ÄR NÅGOT SOM HAR ÅTERKOMMIT sedan Kultursamverkan startade i mitten av 90-talet. Konstutställningar i olika former och samarbete kring Fredsdagen i början av maj är

andra återkommande arrangemang.

- Se Tranströmer, är kanske det jag känner mig allra mest stolt över. Lars Swedjenäs hade huvudansvaret för arbetet, men vi var många inom Kultursamverkan som bidrog. Projektet var stort. Mikael förklarar: Se Tranströmer är en utställning där 20 fotografier visar sina tolkningar av Tomas Tranströmers dikter. Vi samarbetade inte bara med fotograferna utan framförallt med Tomas och Monica Tranströmer. Det är sju år sedan vi invigde utställningen i Storkyrkan i Stockholm, men den går fortfarande runt bland församlingarna. Utställningen är mycket uppskattad.

JUST NU ARBETAR KULTURSAMVERKAN TILLSAMMANS MED Göteborgs-Posten, Stadsmuseet och föreningen Innerstaden i ett gemensamt projekt som har arbetsnamnet Ögonblick.

- Vi samlar in bilder från Göteborgs innerstad. Så mycket bilder som tas idag har vi aldrig tidigare producerat. Men vi tar oftast allt för givet bilder från vår egen samtid och värderar dem inte särskilt högt. Tänk bara på vilket intresse det finns för bilder som är 50-100 år gamla. Så Ögonblick handlar om hur vi sparar de bilder vi tar i dag och hur bilderna om 100 år fortfarande kan vara tillgängliga. Därför tog vi initiativ till det här bildprojektet som faktiskt redan har pågått i ett par år.

...hur vi sparar de bilder vi tar i dag”

Det är ingen tillfällighet att just foto och bild är ett av Mikael's stora intressen. Innan han utbildade sig till präst arbetade han under många år som pressfotograf.

PÅ KULTURSAMVERKANS HEMSIDA KAN MAN SE vilka utställningar som finns att beställa. De är gratis så den enda kostnaden för samlingen får är transportererna. En av de senaste utställningarna

handlar om finlandssvenska poeten Edith Södergran. Den visades för första gången på förra årets Bokmässan. Likaså en utställning där Caroline Krooks texter ur fastebok visas ihop med Dan Wolgers konst. Det är fantasifulla skapelser och bilder.

Mikael har arbetat med den här typen av kulturverksamhet inom kyrkan i över 20 år nu. Det började med musiken och mässor.

- Härlanda församling var först. De hade arrangerat mässor som byggde på Bob Dylans texter och så Pink Floyds album The Wall.

Mikael arbetade då som komminister i Annedals församling där Bengt Inghammar var kyrkoherde. Inspirerade av framgångarna i Härlanda började de planera för egna musikmässor. Musikmässorna byggdes upp utifrån speciella album eller artisters verk, med texter ur låtarna och BLäLibeln och så klart live musik. Även dessa är man mån om att dela med sig av till församlingar runt om i landet. Det är en del av samverkan. På Kultursamverkans hemsida kan församlingarna hitta alla mässor med handledning och agenda för en mässa. Självklart är det också gratis.

TILL BOKMÄSSAN 2018 PRESENTERADES OCKSÅ EN NYUTGÅVA av boken Vågen valde dig, som är en handledning till Dag Hammarskjölds uppskattade bok Vägmärken. KG Hammar är den som

*...framförallt
med andra
parter utanför
kyrkans hägn”*

framförallt har arbetat med boken och som också har bidragit med en del nya texter. Nyutgåvan har också kompletterats med intervjuer med Patti Smith och Ingrid Betancourt. För KG Hammar och Kultursamverkan har Dag Hammarskjöld under de senaste åren gått som en röd tråd genom mycket av deras verksamhet, inte

minst tack vare just KG Hammars stora kunskaper och intresse för Hammarskjöld.

- Det handlar så mycket om samverkan. Samverkan inom kyrkan men kanske framförallt med andra parter utanför kyrkans hägn, säger Mikael och nämner Fredsdagarna i Göteborg som sedan några år tillbaka uppmärksammas i början av maj.

VAD BIDROG TILL ATT JUST GÖTEBORGS STIFT BLEV SÅ ENGAGERADE I SAMARBETE KRING KULTUR?

- Ärkebiskop KG Hammar och biskopen i Västerås stift Claes Bertil Ytterberg banade väg för att hitta nya former för hur vi firar gudstjänst. Kultur var en av de vägar som de båda såg. Så det teologiska bakgrundsarbetet, det gjorde de redan under 80-talet.

- I Göteborg hade det kyrkliga livet under 80- och 90-talet präglats alltför mycket av en sorglig debatt kring biskop Gärtner och kvinnoprästmotståndare. Vi ville visa att kyrkan var något annat än just svartrockar och denna förlegade syn. Då blev just musiken en väg att gå.

Visst har kritiska röster höjts mot såväl musikmässor som konstutställningar, men Mikael är mån om att påpeka att de alltid är en grupp med såväl djupa teologiska kun-

skaper likväl som kunniga inom de konstnärliga uttrycket som tillsammans arbetar fram projekten. Därför har han alltid lyssnat till de som har haft kritik att framföra. Men han minns särskilt en äldre prästkollega som kom fram till honom och sade: ”Jag tar avstånd från allt det du gör”. Intresserad frågade Mikael vad det var som irriterade honom så. ”Allt” och när han tvingades specificera sig ytterligare, så sa den gamle prästen: ”Astrid Lindgren-gudstjänsten”. Det visade sig att han inte hade varit på den,

...alltid lyssnat till de som har haft kritik att framföra”

men det spelade ingen roll. Han tyckte illa om allt ändå.

- I allt förnyelsearbete så måste man tänka på att inte gå för fort fram. Att alltid ha argument och vara väl underbyggd, inte minst teologiskt, det är oerhört viktigt. Vi är en grupp, vi samverkar och det är aldrig bara jag. Vi delar på mål och ansvar, påpekar Mikael återigen som ett råd till andra församlingar.

Läs mer

Kultursamverkan, Om att dela mål och ansvar, Verbums förlag, 2016

Se måmskan

Elin Klemetz & Mikael Ringlander

KULTURSAMVERKAN

Om att dela mål och ansvar

VERBUM

Maarit Gauffin och Erica Niggol
Foto: Gabriella Luttrup

2016 ÅRS PRISTAGARE

KATARINA FÖRSAMLING, STOCKHOLM

ARBETET MED IDEELLT ENGAGEMANG

”Priset som Årets förnyare i Svenska kyrkan 2016 går till förnyelsearbetet i Katarina församling i Stockholm. Det finns många goda krafter i församlingen värda uppmärksamhet, inte minst de ideellt engagerade.

Man har systematiskt utvecklat sitt arbetssätt och tagit fram modeller för gudstjänst, lärande, mission och diakonalt arbete. Församlingen går från ord till handling och tillvaratar människor med olika erfarenhet och samverkar med andra organisationer.

Verksamheten återspeglar en förståelse för sin samtid och en helhetssyn på människan som social varelse, där materiella och immateriella värden är lika viktiga. Under senaste året har man dessutom tagit ett stort ansvar i flyktingsituationen för att motverka människors utanförskap. Bostad och försörjning är lika viktigt som delaktighet, egenmakt, kultur, gemenskap och trygghet. Församlingen är en inspirationskälla för andra och deras idéarbete går att omsätta även på andra platser.”

ATT UTSE KATARINA FÖRSAMLING TILL ÅRETS FÖRNYARE var kanske inte särskilt vågat. Sedan Olle Karlsson blev församlingens kyrkoherde 2009 är de med all säkerhet Sveriges mest omskrivna förnyare inom Svenska kyrkan. Det gäller inte minst Katarinamässan. Där är de så pass mycket förnyare att det krävdes dispens för att få genomföra den. Men i och med att den nya kyrkohandboken togs i bruk var det slut med dispenser. Istället har församlingen nu en mässa varje vecka som följer handboken till punkt och pricka och så de uppskattade Katarinamässorna, som för övrigt är mycket välbesökta. Nu ska denna artikel inte handla om mässorna, utan om hur församlingen engagerar volontärer. Juryn lyfte i sin motivering särskilt fram deras arbete med frivilligt engagerade och hur de tillvara tar människor med olika erfarenheter.

STRAX VÄSTER OM KATARINA KYRKA LIGGER FÖRSAMLINGSHUSET. Här möts man inte av en reception utan ett välkomnande café, möblerat med äldre lätt patinerade soffor och fåtöljer. På väggarna hänger konst och anslagstavlor som är affischerade framförallt med alla de aktiviteter som församlingen arrangerar. En affichs budskap är ”Volontärer sökes”.

Jag frågar efter Maarit och någon minut senare möter hon och Erica upp mig. Vi sätter oss i ett samtalsrum, även det hemtrevligt möblerat med äldre målade ljusa möbler.

”två vardagsarbetare i församlingens tjänst”

Maarit Gauffin och Erica Niggol, är diakon respektive församlingspedagog och terapeut, men de förklarar att de ser sig själva mer som två vardagsarbetare i församlingens tjänst.

Det finns faktiskt något lite djupare i det uttrycket och som de återkommer till under vårt samtal.

Om man i några få ord ska försöka förklara varför Katarina för-

samling har blivit så uppskattad och engagerat så många är det nog i delningsteologin man ska söka svaret.

- Vi delar våra liv med varandra och vi har alla samma typ av känslor. Tänker man så kommer man ganska nära kärnan i Katarina församlings verksamhet. Vi hör alla samman, säger Maarit, och lägger till; vi behöver varandra.

Det här går igen i så mycket av det vi gör, inte minst i de olika samtalsgrupperna vi har, berättar Erica och nämner Livsstegen, sorgegrupper och andra typer av grupper. Här är det viktigaste att vi lyssnar på varandra. Ingen sätter sig över den andra med att ställa frågor eller ge råd.

KATARINA ÄR EN VÄLKOMNANDE församling. Verksamheten är inte en mans verk. Ingen kan skapa något sådant ensam. Alla behövs. Det är också en utgångspunkt. En annan är att inga ska specialisera sig eller inmuta ett eget område. Självklart finns det undantag. Men en organisation blir starkare om alla kan och förstår varandras arbetsuppgifter och roller.

...i delningsteologin ska man söka svaret”

Katarina församling har i perioder varit innovativ, exempelvis under Jesusrörelsen på 70-talet, Allhelgonamässan som startade på 90-talet och Technomässan som startade i samband med ett stort ungdomsarbete.

- Eftersom vi är så välkomnande så frågar folk ofta om de kan göra något för församlingen. Det är klart att vi är tacksamma, men det innebär också ett ansvar att vara en så öppen och välkomnande plats. Vi öppnar upp för så olika förväntningar, säger Erica och berättar att det kan leda till besvikelse om det dröjer för länge innan de får något uppdrag eller ett som inte motsvarar det de hade förväntat sig.

En Katarinamässa kan sysselsätta upp emot ett 30-tal volontärer. Erica och Maarit berättar:

- Vi har volontärer som hälsar välkommen, läser texter, assisterar vid nattvarden och ordnar med brunch. Det är ett så stort arrangemang att vi behöver en särskild inspicient för att hålla ordning på allt och alla säger Erica och skrattar.

- Volontärerna i mässan har en betydelsefull roll. Delaktigheten blir påtaglig och är så uppskattad av församlingen. Vi skapar mässan tillsammans.

*Vi öppnar upp
för så olika för-
väntningar”*

Maarit och Erica minns hur det var tidigare. Frivilliga eller volontärer hade väldigt begränsade uppgifter. Kokade kaffe och serverade, men så mycket mer än det var det oftast inte.

När man börjar räkna ihop antalet volontärer från olika verksamheter blir det ett ansevärt antal. Bara Goda grannar, som är ett samarbete med grannförsamlingen, den islamska som har sin moské knappt 250 meter från Katarina kyrka, sysselsätter ett 60-tal volontärer. De erbjuder allt från språkcafé, juridisk- och ekonomisk rådgivning och socialt stöd.

Just nu arbetar flera volontärer med att anlägga en klosterträdgård i anslutning till församlingens andra kyrka, Allhelgonakyrkan. Trädgårdsarbetet har fört med sig en söndagsskola där det varje söndag hålls seminarier och föreläsningar om natur, miljö och odling. Mycket uppskattat. Även Erica som är terapeut samlar en grupp volontärer som ger stödsamtal. All personal måste vara beredd på att ta en praktikant, det är också ett förhållnings-sätt.

- Kyrkan måste bli ännu bättre i allmänhet på att kunna erbjuda uppgifter för volontärer, så att det tilltalar fler, inte minst

människor mitt i livet. Här gäller det att kyrkan hänger med, konstaterar Erica, och jag kan inte låta bli att tänka på kaffekokande äldre damer i min hemförsamling när jag var ung.

KATARINA FÖRSAMLING HAR HITTAT SIN INRIKTNING, med låga nedhyvlade trösklar. De andra tre församlingarna på Södermalm har hittat sina uttryck och alla fyra samarbetar kring ett dag-café och öppen verksamhet för hemlösa. Alla kan hitta sin kyrka. Så är det i en storstad med en bred folkkyrka.

- Det senaste vi har engagerat oss i handlar om miljö, säger Erica och berättar entusiastiskt om bookaschi, ett komposteringsprogram som kan bli hur stort som helst och som flera volontärer nu är engagerade i.

*...erbjuda
uppgifter för
volontärer, så
att det tilltalar
fler...*

I en artikel i Kyrkans Tidning får Lisbeth Gustavsson, då verksamhetsansvarig i församlingen, frågan vad som ligger bakom framgången: ”Äkthet. Katarina församling är mästare på att förmedla trons gåva på ett varmt, enkelt och begripligt sätt. Människor blir glada, upplyfta och befriade. Man ger andra det man själv mest av allt behöver. Eller som församlingen uttrycker det: ”Vi hjälper inte andra utan varandra!”

Jo så är det, ”vi hjälper varandra”.

Foto: Anders Nicander

2017 ÅRS PRISTAGARE

KENT WISTI, KONSTNÄR OCH PRÄST, LUNDS STIFT

GENOM SITT ARBETE MED ATT HITTA NYA VÄGAR FÖR KYRKANS BUDSKAP

”Han tar sig an kyrkans missionsuppdrag i vår tid och genom ny språkdräkt når han fram till många människor på för kyrkan nya arenor. Han lyckas förmedla evangeliet så det skär igenom mediebruset och in i nya landskap och verkligheter. Han är en kyrkans uttydare av vår samtid. Genom teckningar, målningar, humor och satir förmedlar han ett profetiskt budskap. Med vishet, allvar och värme levererar han sylvassa iakttagelser om en värld i ständig förändring och om hur vi lever våra liv. Hans mod, iver och uthållighet i moderna medier gör honom till en angelägen missionär i det offentliga rummet. Med en spegel vänd mot oss inspirerar han till öppenhet, ärlighet, reflektion och till förändring så att fler ska våga utropa Se, Kejsaren är naken. Kent Wisti bryter modigt ny mark. Och som missionsteologisk förnyare kommer han att få många medvandrare i Svenska kyrkans församlingar i framtiden.”

När Kent Wisti fick utmärkelsen ”Årets förnyare” hade han precis fått tjänst som stiftsadjunkt med inriktning mission i Lunds stift. Tjänsten var helt nyinrättad och det första Kent tog itu med var att undersöka vad man egentligen kan ha en sådan tjänst till.

- Jag har scannat av vad som görs och vad man egentligen önskar i församlingarna. Det jag har fastnat för är just begreppet mission. Mission är för många inom Svenska kyrkan liktydigt med rekrytering, vilket jag tycker är missvisande, mission är sändning och visar mer på en inriktning. Det handlar inte om att nå ut, utan om att gå ut, förklarar Kent.

KENT HAR ARBETAT SOM PRÄST SEDAN 2003 då han prästvigdes i Lunds stift. Dessförinnan hade han arbetat på dagis, utbildat sig några år till konstnär och prövat på lite olika jobb. Som präst har han varit sjukhuspräst, universitetspräst och församlingspräst. Det är erfarenheter som är viktiga för honom när han nu är med och formulerar Svenska kyrkans missionsuppdrag.

- Jag vill att vi breddar förståelsen för begreppet mission. Att vi ser det mer som en attityd och inser att kyrkan finns även utanför våra organisationer. Tänk på att kyrka betyder ”De som tillhör Kristus”, säger Kent med övertygelse.

Det är för Lunds stift som Kent arbetar. Han har inga nationella uppdrag, men han är en omtyckt föreläsare och åker land och rike runt, träffar människor, lär och lär sig, inte minst om mission.

- Jag vill nog säga att alla anställda inom Svenska kyrkan har ett missionsuppdrag i och med dopet. Men det är inte alltid uttalat i tjänstebeskrivningen. Själva rörelsen är missionen.

Kents budskap är att skapa insikt i att kyrkan som begrepp är så mycket mer än Svenska kyrkan.

- Vi är 6 miljoner medlemmar, men känner alla dessa sig som en del av Svenska kyrkan? frågar Kent retoriskt.

- 40-talisterna är svåra att nå. De har visserligen förkunskaper, känner till texter i Bibeln, kan en del psalmer och vet någorlunda vad som händer under en gudstjänst. Men de har också fördomar. Det är tvärtom med 20-åringarna. De har inga förkunskaper men inte heller några fördomar. Istället upplever jag att de är nyfikna, förklara Kent.

KENT NÅR UT SOM FÅ. Hans mjuka småländska dialekt hörs regelbundet i P1, s morgonandakt; ”Vi ber för dem som ska födas i dag, vi ber för dem som ska dö...”, bön och ord som fastnar. Regelbundet syns hans satirteckningar i DN och på Facebook. Då 2017 hade han 10 000 följare, idag är det 75 000 unga och gamla som dagligen kan se och läsa hans korta satiriska rutor. Så föreläser han, och tecknar och målar, och ställer ut. Hans bilder, som han säger, lever ett eget liv, när de reser runt i Sverige och visas i kyrkor, konsthallar och på andra platser där människor möts.

*... bön och ord
som fastnar”*

- Svenska kyrkan måste finnas i kyrkan utanför våra väggar, förklarar Kent och jag säger ”nå ut”, men Kent rättar mig omedelbart, nej ”gå ut”. Det handlar om riktning. Han fortsätter: Förrättningar är faktiskt ett av de bästa tillfällena att få till genuina möten. Då går man verkligen ut.

DET ÄR BLAND ANNAT I DE STORA INSTITUTIONERNA SOM KYRKAN kan gå ut. På sjukhus, fängelser och på skolor och universitet. Där finns kyrkan och där ska också Svenska kyrkan finnas. Kent, vet, han har erfarenhet ifrån ett par av dessa institutioner.

- De erfarenheter vi har från den så kallade institutionssjälavården måste tas tillvara på bättre, menar Kent och fortsätter: Vi är där som gäster. Men vi ska finnas där och inte sätta oss på höga hästar och med alla medel tvinga oss på studenter, patienter eller interner. Det kan räcka med att visa att vi finns. Behöver någon oss för samtal, så ställer vi upp.

NÄR KENT ARBETADE PÅ MALMÖ UNIVERSITET SOM STUDENTPRÄST

var det självklart att han var en del av studenthälsan och såväl studenter som personal skulle veta vem han var. Inte av något självändamål, utan för att kunna vara en resurs när behov uppstår. Tjänsten formades utifrån organisationens form, önskemål, medvetna som mer eller mindre omedvetna.

- Det är det som är Svenska kyrkans utmaning, att vara kyrka där det inte finns en kyrklig kultur, och jag menar att det fungerar bra just på dessa institutioner, säger Kent. Men det vore spännande

...också att lära sig att bli avvisad”

att applicera sättet att arbeta på andra arenor, vilket jag också vet görs.

- Men då gäller det att också lära sig att kunna bli avvisad. Fungerar inte ett möte, lägg det åt sidan och tänk att om en månad, ett år eller tio, så kanske det är rätt förutsättningar. Man får inte

låta sig bli kränkt av ett ”nej”, utan stolt gå vidare. Ett ”nej” är mycket sällan personligt.

VI KOMMER IN PÅ GUDSTJÄNSTFIRANDET OCH FÅ BESÖKARE. Jag förstår vad han kommer svara, men eftersom tomma kyrkor är en realitet för alltför många präster och församlingar runt om i vårt land, så måste jag fråga.

- Släpp tanken på att locka människor till söndagens högmässa. Kommer det fyra så är det gott nog, och beklaga inte de som

valde att göra något annat denna söndagsförmiddag. Vad har vi för mandat att säga att de val man gör är sämre än att komma till Guds hus? Det är verkligen förmätet. De föräldrar som valde att istället följa med sina barn till handbollsträningen - vad är det som säger att Guds rike inte bryter igenom där i idrottshallen på samma sätt som i Svenska kyrkan?

HÄR KOMMER VI IN PÅ BEHOVET AV GUDSTJÄNSTFÖRNYELSE och Kent menar att det kan bli fånigt när man försöker krysta fram något. Istället ska kyrkan leta efter människor.

- Jag tycker att det kyrkliga kulturarvet och dess kvaliteter är fantastiska, men i vissa sammanhang helt fel. Det är en kulturgenre bland andra, menar Kent.

MEN ATT BÖRJA MED IMPROVISERADE BESÖK PÅ ARBETSPLATSER eller söka sig till andra sammanhang där människor samlas är inte heller helt enkelt.

- Kyrkans personal är så inbokade i både administrativa rutinarbeten som traditionella kyrkoaktiviteter, så det finns helt enkelt inte tid. Men med stärkt identitet och frimodighet bland våra medlemmar är vi redan överallt. Det verkar inte helt enkelt. Som det fungerar i dag är du tveksam till, men det är svårt att göra rätt, eller?

- Mission är en attityd och kräver ödmjukhet. Då gäller det att kunna stå ut med att bli avvisad och stå kvar utan att bli påstridig.

Mission är en attityd och kräver ödmjukhet”

KENT NÅR UT TILL 1000-TALS MÄNNISKOR, VIA FACEBOOK, skriver böcker, hans satirteckningar blir kontinuerligt publicerad i den stora dagstidningen, han hörs i radio, är sommarpratare och i morgonandakter, och också genom sin konst, som han säger:

”Lever sitt eget liv”. De vandrar runt i kyrkor och utställningslokaler och Kent behöver inte göra så mycket mer än att då och då vara med på vernissagen.

- Jag vill inte provocera eller väcka anstöt. Det har inget värde i sig och jag är också konflikträdd, försäkrar Kent.

Jag påminner honom om hans debattinlägg i DN för två år sedan, att ”Svenska kyrkan måste dö”.

*Jag vill inte
provocera eller
väcka anstöt”*

- Jo jag vet. Svenska kyrkan är i vissa delar i en identitetskris och lever i sin självbild ett halvsekel efter resten av världen. Folkkyrkan som vi känner den kommer en dag att gå in i en helt ny skepnad. Jag menar att alltför stora resurser läggs på att bibehålla

och återskapa. Svenska kyrkan kommer ju en dag att dö, men inte kyrkan. Den kommer alltid att finnas. Det här är ingen åsikt som jag har, utan ett konstaterande. Alla samfund dör eller försvinner en dag. Svenska kyrkan i sig är inget självändamål utan ett verktyg för att sprida Guds ord, en manifestation av kyrkan. Kyrkan är där den heliga anden verkar. Vi kanske måste sluta att vara kyrka som vi förstår begreppet för att vara kyrka, avslutar Kent med att konstatera.

EN FÖRNYARE DET ÄR HAN och tjänsten på Lunds stift, att arbeta för mission i denna bemärkelse, det finns det ett klart behov av. Varför inte då genom en ny språkdräkt? Kent har visat att det är ett bra sätt att nå fram till många nya människor på för kyrkan nya arenor.

Läs mer

I boken *De tillhöriga*, Libris förlag, utvecklar Kent Wisti tankarna kring Svenska kyrkans framtid och de utmaningar kyrkan står inför.

KENT WISTI
De tillhöriga

**Henrik Törnqvist och
Christina Byström**
Foto: Johanna Norin

2018 ÅRS PRISTAGARE

BERGSJÖNS FÖRSAMLING SAMT NÄTVERKET
FRAMTIDEN BOR HOS OSS MED GEMEN-
SAM NÄMNARE PRÄSTEN HENRIK TÖRNQVIST

FÖR INTEGRATION OCH EN BÄTTRE
TILLVARO FÖR MÄNNISKOR

”Bergsjöns församling präglas av stor öppenhet gentemot det omgivande samhället, för mångfald, språk, kultur och tro. Man samverkar med civilsamhälle och med myndigheter för integration och en bättre tillvaro för människor. I det rika gudstjänstlivet kommer flera kristna traditioner till uttryck. Trots den låga kyrkotillhörigheten är antalet gudstjänstbesökare högt. Musiker från jordens alla hörn träffas och skriver musik som används i gudstjänsterna och församlingens musikpedagoger bidrar genom sitt arbets sätt till stöd för träning i svenska i en språkverkstad i kyrkan.”

TILL BERGSJÖNS FÖRSAMLING I GÖTEBORGS STIFT KOM Henrik Törnqvist för elva år sedan. Präst hade han varit sedan 1989 då han prästvigdes i stiftet.

- När jag kom hit var 24 procent av invånarna medlemmar i Svenska kyrkan. Idag är det 13 procent, konstaterar Henrik, vilket säger mycket om hur stadsdelen ser ut och har utvecklats.

Det låga deltagandet beror inte på aktiva utträden, utan på in- och utflyttningen i stadsdelen. Bergsjöns befolkningsutveckling följer samma mönster som många andra av miljonprogrammets områden i storstäderna gör, mot en segregering med nästintill bara första och andra generationens invandrare.

MEN KYRKAN HAR GOTT OM BESÖKARE, PÅ BÅDE VARDAGAR OCH HELGER. HUR GÅR DET TILL?

- Jag förstår att du blir förvånad, säger Henrik och förklarar: Det finns flera anledningar till att vi kan se fler och fler i kyrkan, trots att antalet medlemmar minskar. Det finns några viktiga nycklar till det.

**ATT MÄNNISKOR LÄNGTAR EFTER GUD, TROTS ATT MAN INTE ÄR MED I SVENSKA KYRKAN, DET FÖRSTÅR JAG. MEN OM MAN HAR EN HELT AN-
NAN RELIGION?**

- I Bergsjön, precis som i många liknande områden, bor det människor med olika religionstillhörighet, språk och kulturell

*...något som många
människor här har
gemensamt”*

bakgrund, men ofta med det gemensamma att man har en tro, en tro som visserligen ser olika ut, men många har en relation till Gud. Mitt i alla olikheter är det något som många människor här har gemensamt.

Religion kan splittra människor, det vet vi, men det kan också

före. Till stor del beror det på vilken inställning människor har gentemot varandra. Det är alltså det församlingen har tagit fasta på.

- Vi vill vara en öppen och tillgänglig kyrka där människor med olika tro och bakgrund känner sig välkomna och respekterade.

Riktigt så enkelt kan det inte vara, tänker jag tyst samtidigt som Henrik kommer in på avgörande förhållningsätt.

- Frågan om identitet är viktig. Vi tror nämligen att för de flesta är det lättare att gå till en plats med en tydlig identitet än en neutral. Kyrkan bärs av en kristen identitet. Men lika viktigt är det att respektera människor av annan tro och identitet. Det är grundläggande för vår verksamhet.

*...lättare att gå till
en plats med en
tydlig identitet”*

MEN INNEBÄR DET ATT EN MUSLIMSK KVINNA KAN GÅ TILL EN KRISTEN KYRKA UTAN ATT DET ANSES FEL AV HENNES FAMILJ OCH FÖRSAMLING?

- Hur det ses av hennes familj råder inte vi över. Det vi däremot vet är att många människor, oavsett tro, upplever att kyrkan är en bra plats att vara på och att andra organisationer och trosamfund har ett djupt förtroende för kyrkan. Med olika religiösa identiteter och trots att vi kommer från många olika håll kan vi arbeta tillsammans för att skapa ett bra samhälle för alla.

Ett gemensamt program, ENVIS, som står för En väg in i svenska samhället, har tagits fram tillsammans med bland annat Helsjöns folkhögskola och Erikshjälpen. För Bergsjöns församling innebär det:

- Att först och främst erbjuda en öppen mötesplats som välkomnar alla.
- Att erbjuda arbetsträning, praktikplatser och samtal kring yrkesval. Till denna verksamhet kan man komma direkt eller via bland annat socialtjänsten.

- Att kunna erbjuda en basutbildning är för många en nödvändig start. Utbildning är ofta avgörande för om människor ska ha en möjlighet att få ett arbete. Vi samarbetar med Helsjöns folkhögskola som erbjuder dels ett basår men också SFI-kurser. Dessutom driver folkhögskolan en textilverkstad i Bergsjöns kyrka där språkträning och praktiskt arbete hålls ihop på ett utvecklande sätt för deltagarna, berättar Henrik.

Välkomnande mötesplats, möjlighet till praktikplats och utbildning, erbjuds alltså i Bergsjöns kyrka och det är viktiga delar i deras framgångsrika arbete.

BERGSJÖNS FÖRSAMLING HAR VERKSAMHET FÖR SÅVÄL BARN SOM VUXNA.

På fredagarna har kyrkan en fritidsgård, Hörnan. Församlingen är mån om att föräldrarna ska vara involverade i verksamheten

*”Vi märker
sällan av beröringskräck...*

och till viss del sköts den av frivilliga föräldrar med olika bakgrund vilket är en stor tillgång för ungdomarna. Tillsammans med en annan aktör bedriver församlingen även en kulturskola där barn och ungdomar med olika bakgrund får lära sig sång, dans, musikproduktion och att spela olika instrument.

- Vi märker sällan av den beröringskräck som man ibland upplever i andra sammanhang inför kyrkan.

Församlingen har en omfattande samverkan med olika delar av Göteborgs kommun, och det finns ett ömsesidigt förtroende.

- Det finns också en gemensam erfarenhet och förståelse av att civilsamhället och det offentliga samhället behöver varandra utan att för den skull blanda samman organisationer, uppdrag och verksamhet, berättar Henrik.

SÖNDAGARNAS GUDSTJÄNSTER ÄR CENTRALA I FÖRSAMLINGENS LIV, och de är ofta välbesökta. I gudstjänsterna vill församlingen lyfta in och synliggöra den mångfald vi lever i. Det sker genom texter, böner och musik på olika språk och från olika traditioner. Det är viktigt att människor inte bara förväntas titta på, utan att det finns möjlighet att bidra och skapa. Tillsammans blir vi något större och mer.

”Musiken är viktig i Bergsjöns församling”

Musiken är viktig i Bergsjöns församling. Den förenar och gör det möjligt att mötas bortom gränser av språk och kultur. Henrik berättar:

- Tillsammans med gruppen Världens Musiker skriver vi härmsånger, ett sätt att sjunga som vi använder både i språkundervisningen och i gudstjänsterna. Ofta översätts sångerna till olika språk så att många kan känna igen sig och många får möjlighet att lära nytt. Vi märker att detta har bidragit till att församlings-sången i gudstjänsterna har ökat. Ofta får också barn och ungdomar sjunga de olika liturgiska delarna av gudstjänsten, som kyrie, gloria och prefation.

- Hade Bergsjöns församling inte öppnat upp för mångfalden i stadsdelen, hade det förmodligen inte funnits någon kyrka där

i dag. Mångfalden är inte alltid lätt, men den har vitaliserat och gett liv. Den har också gett hopp inför framtiden, konstaterar Henrik nöjd och avrundar vårt samtal:

Det vi ser är hoppfullt”

- Vi trampar upp stigar som är nya för Svenska kyrkan att gå på. Det vi ser är hoppfullt. För den kyrka som tror att den bara kan ånga på som om ingenting har hänt i vårt samhälle och vår värld kommer till vägs ände. Men den kyrka som lever i en ständig reflektion över sin omvärld, och sitt uppdrag att vara kyrka här och nu, har däremot framtiden för sig.

NÄTVERKET – FRAMTIDEN BOR HOS OSS

Priset som Årets förnyare delades mellan församlingen och nätverket Framtiden bor hos oss, FBHO. Nätverket startade för snart 20 år sedan av ett antal kyrkoherdar i Stockholm, Malmö och Göteborg, och som såg möjligheter i områden som likt Bergsjön präglades av social utsatthet. De antog utmaningen att vara kyrka där det utifrån sett såg ut som allra svårast att verka. I dag representerar nätverket sju stift, 12 städer och 23 pastorat.

- Nätverket får undan för undan nya medlemmar. Nyligen har Gävle, Skövde och Uddevalla kommit med. Det är också ett stort intresse från bland annat Norge, berättar Christina Byström som delar samordnarskapet med Johanna Linder.

Församlingar, myndigheter och forskare är intresserade av det arbetssätt församlingen och nätverket har. Två avhandlingar har skrivits om Framtiden bor hos oss. Först ut var Kristina Helgeson Kjellin, kulturanthropolog och forskare vid Svenska kyrkans forskningsenhet. ”En bra plats att vara på”, heter hennes bok,

utgiven 2016 på förlaget Artos Academic. I år, 2019 kommer Andreas Holmbergs avhandling ”Kyrka i nytt landskap, tid och perspektiv”, som behandlar en ny syn på begreppet ”folkkyrka” som växer fram i nätverkets församlingar. Det här är värdefullt för nätverket - att ha forskningens intresse, blick och analys av det som sker och görs.

Christina utgår i sitt arbete från Göteborg och Johanna från Stockholm. Insatser, engagemang och aktiviteter bestämmer nätverksmedlemmarna tillsammans. Två gånger per år träffas representanter för alla församlingar och pastorat, då fattas större beslut. Utöver det finns det en styrgrupp som ses löpande.

VARTANNAT ÅR ARRANGERAR NÄTVERKET EN MEDARBETARKONFERENS, en gång per mandatperiod, en konferens för förtroendevalda. Man arbetar med opinionsbildning, kampanjer, metodutveckling, erfarenhetsutbyte och studiebesök. Förra årets skrev medarbetarna också en bok ”Framtiden bor hos oss - metoder och förhållningsätt i urbana mångfaldsförsamlingar i Svenska kyrkan”, förlag Argument.

”Nätverket bygger främst på vilja och lust att vara med..

Nätverket träffas dessutom i geografiskt lokala grupper. Så det verkar på alla nivåer. Det pågår konstanta reflektioner och omvärldsspaning, och dessa delar nätverket med sig av.

- Nätverket bygger främst på vilja och lust att vara med, på viljan att ingå i ett delande av och i en pågående reflektion över att vara kyrka i en ny tid, säger Christina och berättar att de just nu planerar för en medarbetarkonferens i november 2019 som ska ha som tema dopet.

- Dopet kan vara både inkluderande och exkluderande. Konferensen heter ”Ett enda dop – en enda mänsklighet. Medlem eller medmänniska?” Det finns många aspekter kring just dopet i ett mångkulturellt sammanhang. Den här gången är det församlingarna i Stockholm som håller i värdskapet. Vi turas om.

Jag kommer in på utmärkelsen Årets förnyares betydelse.

- Det är självfallet väldigt roligt att vi blev Årets förnyare. Många har uppmärksammat det och hört av sig om att de har sett det. En hel del tycker dessutom att det är välförtjänt, vilket känns väldigt bra. Vi tänker ju att vi får erfarenheter och reflektioner som är angelägna för många att ta del av, säger Christina,

”vi får erfarenheter och reflektioner som är angelägna för många...

och så är det verkligen, tänker jag.

När Christina för 15 år sedan fick tjänsten som kommunikatör i de mångkulturella och mångreligiösa församlingarna i Bergsjön och Biskopsgården

i Göteborg, ingick redan en del uppgifter i arbetet med det som snart kom att bli FBHO-nätverket.

NÄR JAG HÖR OCH SER HUR DE ARBETAR I DAG kan man konstatera att nätverket inte har stagnerat på de 15-20 år det har varit igång - det är en ständigt utvecklande verksamhet. Kanske beror det på att just detta är en av de stora utmaningarna som Svenska kyrkan står inför i dag och då går det inte att stelna till varken i form eller innehåll.

Läs mer

Framtiden bor hos oss - metoder och förhållningsätt i urbana mångaldsförsamlingar i Svenska kyrkan, förlag Argument.

Christina Byström & Johanna Linder
Teologiska reflektioner av Henrik Törnqvist

FRAMTIDEN BOR HOS OSS

Metoder och förhållningssätt i urbana
mångfaldsförsamlingar i Svenska kyrkan

ARGUMENT

**Frida Olsson Sandahl
och Erik Gyll**

Foto: Anna Hällams

2019 ÅRS PRISTAGARE

SOCIOLOGEN FRIDA OHLSSON SANDAHL
OCH PRÄSTEN ERIK GYLL

FÖR SITT ARBETE MED PODDEN "BEHÅLL
HATTEN PÅ" OCH FÖR PROCESSMODEL-
LEN REGNBÅGSNYCKELN I SYFTE ATT ALLA
MÄNNISKOR SKA KÄNNA SIG VÄLKOMNA I
SVENSKA KYRKAN.

"I podden reflekterar programledarna med inbjudna gäster kring teologi, normer och hbtq och genom samtal söker de befrielse även i de bibelord som skaver. Regnbågsnyckeln vänder sig till församlingar som vill öka sin förståelse i hbtq-frågor och arbeta aktivt för öppenhet, mångfald och inkludering.

Genom sitt nydanande arbete och teologisk reflektion samt valet av arena för kommunikation bidrar de till normkritik samt frågor om identitet och makt. Regnbågsnyckeln med tillhörande hbtq-märkning erbjuder nu samtliga församlingar i Svenska kyrkan."

- Vi är jätteglada för utnämningen, säger Frida Ohlsson Sandahl och Erik Gyll fyller i:

- Att bli utsedd till Årets förnyare är ytterligare ett bevis och stöd på att detta arbete är nödvändigt och verkligen behövs. Vi når varandra på ett trepartstelefonatsamtal bara någon dag efter att de fått beskedet, årets förnyare 2019.

ERIK OCH FRIDA MÖTTES I GÖTEBORG 2009. Erik är präst och var då teologistudent och aktiv i EKHO – Ekumeniska grupperna för kristna hbtq-personer. Frida som är sociolog och folkbildare

”Att bli utsedd till Årets förnyare är ytterligare ett bevis och stöd på att detta arbete är nödvändigt och verkligen behövs”

arbetade då på studieförbundet Sensus. 2013 arbetade Erik och Frida tillsammans i EKHO:s projekt ”Hbtq-frågor i Frälsningsarmén” med boken ”Så att jag kan komma in – hbtq-frågor i Frälsningsarmén”. Just den boken blev senare en grund till processmo-

dellen Regnbågsnyckeln, som vi återkommer till.

- Jag har alltid reagerat och engagerat mig mot orättvisor och det här kändes helt rätt, säger Frida som arbetat mycket med frågor kring mänskliga rättigheter. Där kommer Svenska kyrkan och normkritiskt tänkande in på ett självklart sätt.

Samma år, 2013, hade hon varit med och dragit igång Jönköpings första pridefestival. Det är nog typiskt för Frida, hon har ofta såväl ett ideellt spår som ett professionellt. Frida är en uppskattad föreläsare och författare som reser land och rike runt med teman som jämställdhet, diskriminering och rättvisefrågor.

För Erik var engagemanget självklart. Han är uppväxt i kyrkan och att ge röst åt den som ingen lyssnade på har alltid varit och är viktigt för honom. Erik har bland annat varit förbundsordförande för EKHO fram tills för två år sedan.

- Regnbågsnyckeln och podden Behåll hatten på är båda ideella engagemang. Jag har aldrig haft några sådana uppgifter i mitt arbete som präst eller anställd i Svenska kyrkan, förklarar Erik som är prästvigd i Karlstad stift och nu har tjänst som församlingsherde i Härlanda församling i Göteborgs stift.

JAG ANTYDER NÅGOT OM ATT I DAG ÄR HBTQ-FRÅGOR VÄL FÖRANKRADE i Svenska kyrkan. Erik reagerar direkt och förklarar:

- Det kan man kanske tycka, men vi är långt ifrån färdiga. Vi måste prata mer om hur vi kan inkludera alla i vårt arbete och i kyrkan. Inkluderingsarbetet är den kristna trons centrum, i evangeliets mittfåra, som Katarina Hedqvist säger. (Mer om henne strax.) Arbetet med mänskliga rättigheter måste ständigt pågå, annars tenderar det att stå still eller i värsta fall backa.

”Inkluderingsarbetet är den kristna trons centrum, i evangeliets mittfåra”

Erik berättar att idag har Göteborgs stift, precis som övriga stift, kommit en bit på väg, men det är en splittrad bild i stiftet som helhet, det gäller både synen på prästvigda kvinnor och inställningen till hbtq-personer.

- Det vi gör behövs, det vet vi. Kyrkan har kommit långt under de senaste 15 åren, men vi glömmer lätt vår historia, säger Erik Gyll och påminner om att så sent som 2007 då Svenska kyrkan var remissinstans för frågor kring könsbekräftande behandlingar var deras svar häpnadsväckande ur ett hbtq-perspektiv.

Eller 2009 då beslutet togs om samkönade äktenskap, då många motståndare reagerade kraftfullt mot beslutet. Kyrkan har heller aldrig bett om ursäkt för hur de har behandlat hbtq-personer eller för den syn de har haft om och på homosexualitet.

BOKEN "SÅ ATT JAG KAN KOMMA IN" LEDDE FRAM TILL hbtq-märkning-
en Regnbågsnyckeln. Den togs fram 2016 som ett pilotprojekt
inom Växjö stift tillsammans med Sensus Småland-Öland. Det
var Erik och Frida som tillsammans med Katarina Hedqvist, stift-
sadjunkt i Växjö stift, utvecklade modellen. Pilotprojektet i Växjö

*"Pilotprojektet i
Växjö stift blev
alltså den nationella
metoden för
församlingar"*

stift blev alltså den nationella
metoden för församlingar,
som ett svar på kyrkomötets
beslut 2013 om att Svenska
kyrkans skulle hbt-certifieras.
Under 2017 utbildade Erik
och Frida ett 50-tal utbildare
från hela Sverige i metoden
som nu bärs vidare i både
Svenska kyrkan men också i

Equmeniakyrkan som pilotprojekt.

- Intresset är stort och redan är det ett 20-tal pastorat som är
igång och arbetar för fullt med att gå igenom alla delar i Regn-
bågsnyckeln, vilket tar minst ett halvår, berättar Frida Ohlsson
Sandahl.

REGNBÅGSNYCKELN BESTÅR AV SEX STEG som följer färgerna i regn-
bågsflaggan. Först den RÖDA som är uppstart, beslut och
planering. ORANGE är gemensam utbildning med särskilda
delar för medarbetare och förtroendevalda. GUL är själva stu-
diecirkeln som bedrivs i mindre grupper utifrån boken "Så att
jag kan komma in". GRÖN är att ta fram den mångfaldsvision

som församlingen eller pastoratet ska göra. BLÅ är fördjupning i de ämnen som församlingen speciellt efterfrågar. LILA är det sista steget. Här godkänns mångfaldsvisionerna och sen delas hbtq-märkningen Regnbågsnyckeln ut tillsammans med ett intyg som församlingen sen kan använda.

Det var Regnbågsnyckeln det. Men ni får också priset för att ni gör den normkritiska och feministiska podden ”Behåll hatten på”, varifrån kommer det uttrycket förresten?

- Det sägs traditionellt vara ett Luthercitat: ”att lyfta på hatten och gå vidare när man kommer till ett svårt bibelord”. I vår podd vill vi hitta befrielsen i det som också skaver, vi behåller hatten på och samtalar med inbjudna gäster om just skavet. För så är det ju att vara människa. Det är ibland nödvändigt eller till och med tvunget att stanna i skavet för att senare kunna lyfta på hatten, befrias och komma vidare, förklarar Erik och det låter verkligen klokt.

*”att lyfta på hatten
och gå vidare när
man kommer till ett
svårt bibelord”*

I PODDEN FÖRS SAMTAL OM ALLT FRÅN barn, diakoni, ekumenik, jämställdhet, makt, sex och så klart hbtq-frågor tillsammans med inbjudna gäster.

- Men i grunden är utgångspunkten alltid inkludering och samtalen rör sig oftast om normkritiska frågor, förklarar Frida. Vi hade pratat länge om att starta en podd och så sa vi, hur svårt kan det vara? Gick in på en butik och köpte all den utrustning vi behövde. Och senare på kvällen överraskade vi våra partners med att presentera att vi skulle starta en podd! Responsen blev först; Hur mycket kostade allt det där egentligen? Det var i december

2017 och hitintills har 18 avsnitts släppts.

- Vi försöker komma med ett nytt avsnitt en gång i månaden, berättar Erik och Frida, som ser fördjupningarna och skavet som en nödvändighet för att sprida kunskap och engagemang som i sin tur föder samtal och diskussioner. Under våren ska de också göra sina första lajvpoddar, inför publik.

- Nej, det räcker inte med att kyrkans folk går med i prideparader runt om i vårt land, säger Erik och förklarar att så länge alla inte känner sig trygga och inkluderade i kyrkliga sammanhang behövs ett aktivt arbete.

- Frågan är större än bara hbtq-personer, säger Frida och förklarar att i samtal kring just normer är det många som kan känna igen sig. Egentligen berör det alla mer eller mindre som på något sätt sticker ut från den gängse normen.

”Egentligen berör det alla mer eller mindre som på något sätt sticker ut från den gängse normen” - Vi ser ofta att omgivning-
en har ”tryckt ner hatten”,
säger Erik, för att fortsätta på
Luthercitatet. Det kan de ofta
göra utan att ta minsta hänsyn
till den som frågan gäller. Vem
mår bra av att frågan inte ens
diskuteras på ett sakligt sätt?

JAG LYSSNAR PÅ NÅGRA AV PROGRAMMEN OCH DET ÄR UPPRÖRANDE historier om synen på hbtq-personer som man får ta del av och som jag kanske lite naivt inte trodde förekom i Svenska kyrkan i dag. Jag kommenterar det för Erik som svarar med att citera en pastor han mötte som tonåring hemma i Värmland: ”Homosexualitet är inte en värre synd än att stjäla eller att mörda”. Det här var inte på 1800-talet utan för knappt 20 år sedan.

- Nej det är heller inte så enkelt som att säga att det här är

en generationsfråga. Åsikter och handlingar mot hbtq-personer förekommer bland både unga och äldre, säger Frida när jag än en gång försöker mildra fördomsfulla beteenden inom kyrkan.

EFTERSOM MYCKET AV ARBETET KRING HBTQ-FRÅGOR ÄR EKUMENISKT kommer jag in på frikyrkorna och hur de ser på dessa frågor.

- Du kan börja med att ta en titt på hur de olika samfunden ser på ämbetsfrågan: får en hbtq-person vara präst/pastor eller går det att vigas som samkönat par i församlingen? säger Erik och fortsätter: Men det ser väldigt olika ut när vi tittar på församlingsnivå i både frikyrkor och svenskkyrkliga församlingar. Här är det verkligen stor spridning.

När vi så sakteliga börjar avrunda vårt trepartstelefonatsamtal måste jag kommentera att juryn har gjort ett bra val i år igen. Faktum är att under de föregående nio åren som utmärkelsen har delats ut har aldrig någon fått priset för insatser inom hbtq-området. Det var på tiden och det är ett arbete som tar tid. Jag ser framför mig ett citat av Erik från en morgonandakt han höll på Sveriges Radio för några år sedan. Andakten var tillägnad ett syskonbarn och hade som tema manlighet:

”... aldrig någon fått priset för insatser inom hbtq-området.

”Det är en lång historia som både du och jag får kämpa för att försöka göra oss kvitt. En historia som tar sin början i just början. Att både du och jag är födda in i en patriarkal värld det finns det inga tvivel om. Ett samhälle och en värld med grunden i att män ska komma först och att kvinnan skapades till mannens hjälp. En tanke som bittar sina rötter där i bibelns berättelser om hur Gud skapade människan”.

Innan vi lägger på, så måste jag fråga vad ni har på gång framöver?

- På gång nu... en ny bok växer faktiskt sakta fram. En bok som ska förmedla konkreta verktyg för församlingarna i arbetet med inkluderingsfrågor. Här ryms allt från bibeltolkningar till diskrimineringslagen. Den kommer verkligen att fylla ett stort tomrum i kyrkans litteratur, försäkrar Frida.

Aha, tror ni att ni kan ha den klar till Gotlands kyrkvecka nästa år då ni kommer hit och föreläser?

- Det hoppas vi, skrattar Frida men jag vet att hon ska även hinna med både sitt företag och så har hon också påbörjat sina studier för att bli präst i Svenska kyrkan.

Läs mer

Så att jag kan komma in - kristen tro och hbtq. Författare: Erik Gyll (red.) & Frida Ohlsson Sandahl, utgiven av Riksförbundet EKHO.

Beställes ihop med SK18013 Regnbågsnyckelns startpaket på Svenska kyrkans webbshop.

SÅ ATT JAG KAN KOMMA IN

- kristen tro och hbtq

Riksförbundet EKHO
KRISTNA HBTQ-PERSONER

Detta är en bok om inspiration och hopp.
Tio år har gått sedan priset "Årets förnyare i Svenska kyrkan" delades ut för första gången.

Utmärkelsen ges årligen till en person eller grupp som verkat för en gränsöverskridande och framåtvänd kyrka.

Årets förnyare i Svenska kyrkan vill lyfta fram teologi och kyrkoliv som inspirerar andra och gjuter hopp i Svenska kyrkan. Det är också ambitionen med denna bok. Här får du möta de tio första mottagarna av priset. De reflekterar över arbetet de fick förnyelsepriset för, men de funderar också vidare om kyrkan och tron i dagens samhälle.

Det här är en bok som kommit till i kärlek till kyrkan och som vill inspirera till ett fortsatt förnyelsearbete. Genom att lära av varandra rustar sig kyrkans olika delar för morgondagen.

Bakom priset står Visby domkyrkoförsamling,
Kyrkans Tidning, Sensus och Gotlands kyrkvecka.

Gotlands kyrkvecka

- Teologi gör vi tillsammans -

Svenska kyrkan
VISBY DOMKYRKO FÖRSAMLING

sensus